სახალხო გაზეთი

№ 884 ხუთშაბათი, 2 მაისი 1913 წ. № 884

განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე პეტიტით ღირს 15 კ., უკანასკნელზე 10 კ. სხვა ადგილებიდან კავკასიის გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი პეტიტი ტექსტის წინ 20 კ., უკან 10 კ. სამგლოვიარო განცხადების დაბეჭდვა პირველ გვერდზე თითო-ჯერ სალამოს 4 საათამდე ღირს 3 მ. 4 საათის შემდეგ მიიღება მხოლოდ თვით სტამბა „შრომა"-ში, მუხრანის ქუჩა, და ეღირება 4 მანეთი.

განცხადებანი იმ პირთა, ფირმათა და დაწესებულებათაგან, რომელიც კავკასიის გარეშე არიან, ან მთავარი კანტორები და განყოფილებანი აქვთ, მიიღება მხოლოდ სავაჭრო სახლის ლ. და მ. მეტცლ და ამხ.-ბის განცხადებათა ცენტრალურ კანტორაში მოსკოვში, მიასნიკის ქ., ს. სიტოვისა და მის განყოფილებებში: პეტერბურგში—მორსკაია 11, ვარშავაში—მარშალკოვსკის ქ. 130, პარიზში—ბირჟის მოედანი.

ხელის მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებები მიიღება „სახალხო გაზეთი"-ს რედაქციაში და კანტორაში ყოველ-დღე კვირა-უქმეების გარდა, დილის 9 საათიდან 3-მდე. სადამოობით 5-დან 7-მდე.

ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება; დაუბეჭდავი მცირე წერილები და კორესპონდენციები სულ არ ინახება; ინახება ერთის თვით მხოლოდ დიდი წერილები და მოთხრობები. პირადად ძოლა-პარაკები შეიძლება ყოველ-დღე, კვირა-უქმეების გარდა, დილის 10 საათიდან ნაშუადღევის 3 საათამდე. ადრესის გამოცვლა 40 კაპ.

რედაქცია და კანტორა იმყოფება: ტფილისში, სასახლის ქ., სარაჯიშვილის სახ. № 6. ფოსტის ადრესი წერილებისა და ფულისთვის: ტფილისი, ქართული „სახალხო გაზეთი" 190.

ტელეფონი № 12-29

გაზეთის ფასი წელიწადში 8 მ. 50 კ., თვეში—75 კაპ. ცალკე № ყველგან 5 კ.. დამატებიანი—7 კ.

ყოველ-დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გამოცემა

ქართული თეატრი

კვირას, 5 მაისს 1913 წელს

ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების გამგეობა გამართავს

ილია ჭავჭავაძის

ხსოვნის პატივსაცემლად შემდეგის პროგრამით:

„ილიას საღამო"

I განყოფილება:

ა) **სამგლოვიარო მარში** შოპენისა—შეასრულებს „ახალი კლუბის" სიმ-ბიანი ორკესტრი პრესმანის ლოტბარობით.

ბ) **„ილიას ხსოვნას"**, ლექსი ევდოშვილისა, წაიკითხავს ავტორი;
„ „, ლექსი ცახელისა, წაიკითხავს თ-დი ნ. ერისთავი.

გ) **კანტატა**, შეასრულებენ სიმებიანი ორკესტრი და ფილარმონიულ საზოგადოების გუნდი ზ. ტ. ფალიაშვილის ლოტბარობით.

დ) **კახური ჰამნი**, მუს. სულხანიშვილისა, შეასრ. სულხანიშვილის გუნდი.

„ილია ჭავჭავაძე და საქართველოს ტრაედია", სიტყვა გრ. რობაქიძისა.

II განყოფილება:

ა) **ნაწყვეტი**, პოემა „განდეგილიდან", წაიკითხავს თ დი ნ. ერისთავი, წაკითხულის შინაარსიდან **ცოცხალი სურათი.**

ბ) **„ქართლის დედა"**, ილია ჭავჭავაძისა, წაიკითხავ: ც. ამირაჯიბი.

გ) **„გუთნის დედა"**, მუს. სულხანიშვილისა, შეასრულებს ნ. სულხანიშვილის გუნდი.

დ) **„სამშობლო"**, მელოდია ყარაშვილისა, ჰარმონ ზაცია და ორკესტროვკა ფალიაშვილისა—შეასრულებს ხორო და ორკესტრი.

ე) **„ნანა"**, ფალიაშვილისა, შეასრ. ხორო და ორკესტრი.

ვ) **„კუჭნა ბედნიერა"**, მუსიკ. კლენოვსკისა, შეას. ხორო და ორკესტრი.

ზ) **„ანგელოზ და გოგონა"**, მუს. ზ. ფალიაშვილისა, შეასრ. ხორო და ორკ.

III განყოფილება:

„დედა და შვილი" (ახალის ვარიანტით)

დრამატიულ ნაკვთი ილია ჭავჭავაძისა.

დადგმულ იქნება **ახალ დეკორაციით** და **მიზან-სცენით, ორკესტრის აკომპანიმენტით.**

რეჟისორი **კონსტ. ანდრონიკაშვილი**

ადგილების ფასი საბენეფისოს.

დასაწყ. სალამ. 8-ნახ ს. ✦ ადმინისტ. წერა-კითხ. სახ გამგეობისა. 1182

მიიღება ხელის-მოწერა

ყოველ-დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო

უცხოეთის მწერლები კნუტ ჰამსუნისა, არტურ შნიცლერისა და ჰენრ. სენკევიჩის თხზულებები.

სახალხო გაგეთი

ქართველი ერის ისტორია პროფ. ივ. ჯავახიშვილისა სურათებითა და საქართველოს რუკით.

სურათებიანი დამატებით

(არ მიიღება ხელის მოწერა ცალკე, უდამატებოდ და არც სურათებიანი დამატება იყიდება ცალკე).

წელიწადში ღირს 8 მან. 50 კაპ.

პირველ მაისიდან **წლის დამლევამდე ღირს 6 მან.**

თვეში ღირს 75 კაპ.

(როგორც ქალაქში ისე ქალაქგარეთ).

წლიურ ხელის მომწერთ (რომელთაც პრემიები **„უცხოეთის მწერლები"** და **„ქართველ ერის ისტორია"** ერგებათ) 8 მან. 50 კ. უნდა ჰქონდეთ გადახდილი შემდეგ ვადებზე: პირველად 3 მ., 1 აპრილამდე 2 მ., 1 თებერვამდე 2 მ. და დანარჩენი 1 მ. 50 კ. უნდა გადახდილი იყოს 1 ენკენისთვემდე.

(საზღვარ-გარეთ ეღირება ზეკ-ეტი 50 კ.).

გაზეთის გამოწერა შეიძლება მხოლოდ თვის 1 რიცხვიდან, სრული თვეებით და მხოლოდ მომდინარე წლის ბოლომდე.

სიკო და **ბაბო** **გამყრელიძენი** **შვილებითურთ: გიორგით, მ.ხეილით, სავლეთი** და **ძმისწულით—ზუბიკით,** გულითადის მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა, ნაცნობთა დ მეგობართ ძვირფას შვილის

კოწია სვიმონის ძის **გამყრელიძის**

გარდაცვალებას. განსვენებულის დაკრძალვა მოხდება **2 მაისს,** ხუთშაბათს დილით, **სოფ. ზოდის** (შორაპნის მაზრა), წმ. გიორგის ეკლესიის გალავანში. 1187

ქართული თეატრი

დღეს, 2 **მაისს** ხ. ტ. **დ ავ. კ ა ს რ ა ძ ე** გამართავს

ს ა ღ ა მ ო ს

I) განყოფილება: ანდრონისა **სიზმარ" კოშკში.**

მონაწილეობენ: ვ. გუნია, დ. მგალობლიშვილი, ნ. ვარაძე, ვ. მატარაძე, ქიქოძის ასული.

II) გრ. რობაქიძე—Maia,—ესკიზი, („თემი"), ი. ევდოშვილი—გაზაფხული (ლექსი, კრებულიდან), გ. ბუნიშვილი—** ლექსი, (ახალი ჩანგიდან), ბ. ახოსპირელი—გოდება, (ახალი ჩანგიდან), ილ. ნაკაშიძე—საუბარი ყაზახანში, (ბერნარდ ენ პიერისა), შ. საფაროვი—ახრიგ კაკელ, (კომიკური სცენები ჩანგიდან), ალ. ყანჩელი—უსიტყვო სცენები, დ. კასრაძე—მშვენების კერპნი, (მინიატიურა) („თემი"), ვ. მატარაძე—ახალი კერპი, (ალ. შანშიაშვილისა), („შვების თავად"), ს. ფაშალიშვილი ზღვის პირს, („ახ. გზ" დამატებ დან), ნ. გოცირიძე—სცენები (ანნაზაროვ ისა).

III) ც. ამირაჯიბის ასული—ჩინ ური, ნ. ბარათაშვილისა), ი. გრიშაშვილი—ბროლის ღიმილი, (კრებულიდან), ბ-ნი ვლასოვი Ахъ, вы солнце, солнце красное, ბ-ნი გ. სიხარულიძე—რომანსი ოპერ დემონიდ.ნ, ძმანი კავსაძენი—გახსოვს ტურფავ, (ტრიო, მუსიკა სულხანიშვილისა), „მ.შიანელი—მშვენიერთა ხელმ.ციფევ, რომანი. ი. კარგარეთლისა, აკოფოვი—„ნენაცვალე", სულხანიშვილის ხორო—„სამშობლო ნევსურისა".

ადგილების ფასი 2 მ.-დან 40 კ.-დე. დასაწყ. სწორედ სალ. 8-ნახ. ს. 1181

ქ ა რ თ უ ლ ი თ ე ა ტ რ ი

პარასკევს, 3 მაისს, 1913 წ. ხარფუხის ქართულ სახალხო წარმოდგ. მმართ. წრის მიერ მსახიობ **ვასო აბაშიძის** მონაწილეობით წარმოდგენილი იქნება

„ქ რ ი ს ტ ი ნ ე" დრამა 4 მოქმ. ირეთელისა. (ნინოშვილის რომანით).

მონაწილეობას მიიღებს წრის მთელი დასი.

დასაწყისი საღამოს 8½ საათზე. ადგილების ფასი ჩვეულებრივია.

გამგეობის მორიგი წევრი **მ. რაზმაძე.** 259. ადმინისტრაცია წრისა. რეჟისორი **ს. პეპანოვი.**

№ 32. **ძმ. ზუბალაშვილების სახალხო სახლი** № 32.

პარასკევს, 3 მაისს 1913 წ.

სახალხო სახლთან არსებულ ქართ. სახალხო წარმოდგენების მმართ. წრის მიერ მსახ. **კ. ყიფიანის** მონაწილეობით წარმოდგენილი იქნება:

I. მ ს ხ ვ ე რ პ ლ ი

დრ. 2 მოქ. სოფ ცხოვრებიდან (ახლად გადაკეთებული) ი. გედევანიშვილი ა.

II. მ ო ჩ ვ ე ნ ე ბ ა

(ნანატრი მაგრამ მოულოდნელი) ვოდ 1 მოქ.

მონაწ. მიიღებენ: ქ-ნ ი ს. ანკარა, ს. ბადრიძე, მ. გოგოლაშვილი, გოდერძი, კახელი, მ. რომანიშვილისა, პიერეტტა, მ. ართველიშვილი, ელ ციმაკურიძე, ბ-ნ ნ. გ. ანანიშვილი, ს. არშაკუნი, ანტოშკა ორეშიძე, გ. ბერაძე, ნ. გოცირიძე, გელიკურაშვილი, ვ. მინდიაშვილი, ფერიელი, ს. თავდიშვილი, ს. კავლ ძე, ს. რომანიშვილი, რევია, გ. სვანელი, რ. სალაყაია, ტურუა, ლ. სამადაშვილი, გ. ფრონნ-პირელი, ქვიშხეთელი, კ. ყიფიანი, ყარსიმაშვილი, მ. ჭიაურელი, ჭუბურელი, ნ. ჭანკვატაძე, კ. ხახანაშვილი, გ. ჯაბურა და თანამშრომელთა (თელი ჯგუფი ადგილები: ფასი 5 კაპ. 50 კ-მ ე. **დასაწყისი ხალამოს 8½ საათზე.** შემდეგი წარმოდგენა 9 მაისს, წარმოდგენილი იქნება: **„იმედის დღეკვა".** ბილეთების კასა ღია ყოველ დღე დილის 12—2 ს. და საღამოს 6—8 საათამდე. რეჟისორი **ალ. წულუკიძე.** თანაშემწე ნ. ჭანკვატაძე. ქარ. სახ. წარ. მმართ. წრის ადმინისტრაცია 1160

დოქტორი მედიცინისა წამლოგა ჯლეკისა ბერლინის უნივერს. **გ. გ. მეგრაგიანცი** იღებს შინაგან სნე. ჭლექთა და გულით ავადმყ. წამლობა **ტუბერკულინითა, რადიის** პრეპარატებით და **პნევმოთორაქსით.** იღებს ყოვ.-დღ. **ახალ ბინაზე** დილ. 9—1 ს. და საღ. 5—8 საათ. ადრესი: **სოლოლაკი,** ბებერთოვის ქ., № 23 (ბანოვის ქ. კუთხე). **ტელეფ. № 7—93.** 97

დილის 9—10 ს. ღარიბების მიღება უფასოა.

ტფილისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა

წ ი ნ ა მ ძ ღ ო ლ ი

იწვევს გუბერნიის თავად-აზნაურებს

საგანგებო კრებაზე,

12 მაისს, დილის 11 საათზე,

ტფილისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა **დეპუტატთა საკრებულოს შენობაში** (ბელინსკის ქუჩაზე, № 2).

კრების განსახილველი საგანი არის: მოხსენება კახეთის რკინის გზის ეხლანდელ მდგომარეობაზე. 1187

ტ ფ ი ლ ი ს ი ს კ ე რ ძ ო ს ა მ კ უ რ ნ ა ლ ო

ახლად გადაკეთების შემდეგ, ავადმყოფები მიიღებიან.

ქსენიევის ქუჩა, საკუთ. სახლი, № 7, მიხეილის პროსპექტისა და ვეტცელის სასტუმროს ახლო.

ტ ე ლ ე ფ ო ნ ი № 590.

სტაციონალური განყოფილება მოწყობილია 50 საწოლით, ცალკე ნომრებით და საერთო ოთახები განსაკუთრებითი სამშობიარო განყოფილება.

მწოლიარე ავადმყოფნი მიღება შეიძლება ყოველ წამს, გარეშე მოსიარულე ავადმყოფებს მიიღებენ შემდეგი **ექიმები-სპეციალისტები:**

შინაგანი სნეულებანი.	**მანსაშეტაშვილი ვ. მ.** ორშაბ., ოთხშ. და პარასკ. 2—3 ს **მაღალაშვილი გ. გ.** სამშაბ. და შაბათობით 10—12. **მიქელაძე შ. ა.** ყოველ დღე 12—1 ს. **ფედოროვი ე. გ.** ყოველ დღე, გარდა ოთხშ. და კვირისა 12—1. **ექ.-ქალ. ენგელ მელიქ-შახნაზაროვისა ე. ა.** სამ., ხუთ., შაბ. 11—12
ქირურგ. სნეულებანი.	**მარკევიჩი ვ. ლ.** კონსულტაცია ყოველ დღე 11½—12½. **მელიქიშვილი ნ. ა.** ყოველ დღე 10—1. **ფიროდოვი რ. ბ.** ყოველ დღე 12—1.
ქალთა და ს. მ. ბ. სნეულებანი	ექიმი ქალი **ვერბიცკი-ფიროდოვისა ლ.** ყოველ დღე 11—12. **თ ქანაძე ი. ე.** ყოველ დღე 1—2. **მელიქიშვილი ნ. მ.** ყოველ დღე [illegible] **სულაკოვი ა. ი.** ყოველ დღე [illegible]
ბავშვთა სნეულ.	**ექ.-ქალ. ბაძრაძე დედაბრიშვილისა** ყ.-დღე, გარდა ოთხშ. [illegible]—1½ **მიქელაძე შ. ა.** ყოველ დღე 2—1 **ფედოროვი გ. ს.** ყოველ დღე გარდა ოთხშაბ. და კვირისა 12—1.
ნერვიულ. სნეულებ. და ელექ.	**გედევანიშვილი. მ ა.** შაბათობით 10—11. **ჯავახიშვილი ნ. ნ.** ოთხშაბ., პარას. და კვირას 11—12 **ფოლდოვი გ. ს.** ყოველ დღე 1—2.
ყელ. ყურის და ცხვირ.	**ათენიანცი ნ. ა.** ყოველ დღე 12½—1½. **ორემბოვსკი ნ. ს.** ყოველ დღე 1½—2.
თვალის სნეულ.	**მუსხელიშვილი ვ. ს.** ორშაბათ., ოთხშ. და პარასკ. 2—2½.
კან. და ვენერ. ავ.	**დიასამიძე ა. ნ.** ყოველ დღე 11½—12½.

სამკურნალოს აქვს მოწყობილი საკუთარი სამიკროქიმია და საბაქტეიოლოგიო ლაბორატორია. სისხლის გ ინჯვა, სიფილისგ. **Wasserman.** რჩევისათვის 50 კ. საწოლები 2 მ. დაწყებული. ცალკე ოთახი 5 მანეთიდან. მშობიარობა 10 დღე **წოლით** ღირს 40 მ. ოპერაციები, კონსულიუმი, შარდის ბუშტისა და მილების კატეტერიზაცია, **„606"** და **„914" წამლის შეშხეპვნა,** ელექტრონით წამლ., მასსაჟი, ყვავილის აცრა, ძიძათა შემოწმება და სხვა შ ღავათიანი საფასურით. წ. 1035

გამოსულია და იყიდება

ი. გედევანიშვილის პიესა

„გ ა მ ც ე მ ი"

დრამა 3 მოქმედ. ფასი 25 კ.

ძარხნის მარკა

კონიაკი და ლიკიორი

ს. ს. შაგრიარსკისა

ტფილისი ელისაბედის ქუჩა № 166. 1570

ამერიკულ ვაზის სანერგეები

„ გ ი ო რ გ ი ს ო რ ო ვ ა"

დამზადებულია მრავალი ვაზის ნამყენი: ქართლისა, კახეთისა, იმერეთისა და ევროპიული ჯიშებისა. ასი 5 მანეთი. შეიძლება ნახევარის ფასადებითაც გაიგზავნოს. მისამართი:

Ст. Гоми, Георгію Бетановичу Татіеву. 1142

საგზურთალოზე

მშვენიერ ალაგას,

ახლად „შენებულ ეკლესიისა და ღიღუბის მომავალ ხიდის მახლობლად დაიკრა 20 დესეტინა მამული და იყიდება წვრილ ნაკრებად ხელმისაწვდენელ ფასებში.

მსურველთ შეუძლიანთ მიმართონ ოლღას ქუჩაზე, სახლი № 6, სოლომონ ივანეს ძე **თაქთაქიშვილს,** დილის 8 საათიდან ნაშუადღევის 3 საათამდე. საღამოს 5 საათიდან 8 საათამდე. უმორჩილესად ვთხოვთ მიწის მყიდველებს, რომ **თავის დროზე შემოიტანონ დარჩენილი ვალი,** თანახმად ჩვენგან მიცემულ კვიტანცი სა. წ. 1020

ელექტრონისა და რენტგენის სამკურნალო

მიხ. გედევანიშვილისა

ავადმყოფებს იღებს [illegible] ს., საღამოს 6—7 ს., გაშინჯვა და გადაღება რენტგენის სხივებით, ვერა, ყორღანოვის ქ. № 20. წ. 1022

ექიმი ნ. ნ. ჯავახიშვილი

ორდინატორად ნამყოფი კიევის ნერვების კლინიკაში. იღებს ნერვებით ავადმყოფებს საღ. 6—7 ს.-მდე. ჩერქეზიშვილის ქუჩა, № 12. **იქვე გამართულია ელექტრონის სამკურნალო კაბინეტი.** 191

ექიმი შ. ა. მიქელაძე.

იღებს **შინაგან და ბავშვთა სნეულებაან** ავადმყოფთ ყოველ დღე საღამოს 5 ნახ.—6½ საათ. **კახეთის ქ., № 6.**

ექიმი ი. ი. ბერიშვილი

სწამლობს **სახარდე** ორგანოთა, **ათაშანგარა** და **კანის** ავადმყ.; **გასხერმანის** რეაქციით ივგლ. ათაშანგ. მოწამლ. სისხლს. ძიღვნა ნაშუადღ. 3—5½ ს. **ედიბაბედ. ქ., № 94,** კიროვნი ქუჩის ახლო, საფოსტო განყოფი. პირდაპირ. 102

ექიმი ქუთაისში ვ. თ. ტყეშელაშვილი.

ათ აპრილიდან ღებულობს ავადმყოფებს ახალ ბინაზე: ვიტუშინსკის სახლი, აფთიაქის უკან, პუშკინის ქუჩიდან შესახვევში. 1130

ექიმი ე. ი. მინასიანცი

შინაგან, ბავშვთა, სპეც. კუბისა და ნაწლევთა ავადმყ. და სახრდოებ. (სისხლ ნაკლულ. შაქრის ავადმყ. სიმსუქნე, ლოთობა, ქარები) ბლექ. და დამპალი ციება

პარიზულ კლინიკ. პროფ. **Mathien.**

იღებს დილ. 9—11 ს., საღ. 5—7 ს. ტფილისი მიხეილ. ქ. № 86, ტელ. № 576. 1071

ექიმი კბილისა ნინო ჩხეიძე

იღებს დილით 9—2 ს. საღ. 5—7 ს. ოლგას ქუჩის შესახვევი № 5, სახლი მაქარაშვილისა

ვაგზლის კერძო სამკურნალო

გარედან ყოველ დღე მოსიარულე ავადმყოფებს.

ვაგზლის ქუჩა. № 8. ტელეფონი № 695.

ე. ხ. ვაშაკიძე. ყოველ დღე, შინაგან. ავადმყ. 9½ ს. 10 ს.

ა. ნ. დიასამიძე. ყოვ. დღე, კვირ. გარდა. სიფილ., კანისა და ვენერ. 11—11½ ს.

ხ. ა. ბოპოვი. ყოვ. დღე, კვირ. გარდა ყელ., ყურ და ცხვ. სნეულ. 11—11½.

ექ. ქალი ოხოლიანინა—იღებს ქალთა ავადმყოფებს. სამშაბათობით ხუთშაბათობით და კვირაობით 11—11½ საათ.

ფორობიევი. შინაგ. ბავშვ. სნეულ. სამშ. ოთხშ. შაბ. და კვირ. 2—3 საათამდე.

ნ. ვ. მელიქიშვილი. ქირურგიული და ქალთა ავადმყ. 1—2 ს.

ივ. გომბრთელი.—ყ.-დღ. შინაგ. 2—3 ს.

ბიკროსკოპიული, ბაქტეიოროლოგიური, ქიმიური გასინჯვანი; აგრეთვე ყვავილის აცრა და ძიძების გასინჯვა. ფასი ორმოცდა 50 კაპ.

ოპერაციები და კონსილიუმი მორიგებით.

წამლოგა „606"-ით. 1053

სამკურნალო

სპეციალისტ-სამხედრო ექიმებისა

გარეშე მოსიარულე ავადმყოფთათვის. ვანქ. დიდ ქ.-ზე, № 3, ალექსანდ. ბაღ. მახლობლად,

ტელეფონი № 481.

ავადმყოფთა მიღება დილის 10 საათიდან საღამოს 5 ს.-დე.

ასპიროვი. ყურის, ცხვირის და ყელის ავადმ., ყოველ-დღე. 1—2 საათამდე.

ბრლუთინსკი, ბავშვ. შინაგ., ავადმ., ყ.-დღ., 10—11½ ს.

ბვლედიანი ბავშვ. შინაგანი ავადმ., ყოველ დღე 3—4 ს.

ბოლოვსკი. ბავშ. შინაგ. ავადმ., 4—5 ს.

ვესელოვზოროვი. სადოსტაქრო ყოველ დღე 3—4 საათ.

ვორობიოვი—ბავშვ. შინაგანი სნეულებისა. ყოველ დღე 2—3 ს.

გ. ნ. გეინბაცი—თვალისა ორშ., ოთხშ., და პარასკ. 4—5 ს.

ბალდოევი. კბილ. ყ.-დღე 3—5 ს.

ერმოლაევი—ბავშვ., შინაგან. ყ.-დღ. 1—2 ს.

ექ. ქალ. ოხოლიანი. ქალური სნეულ. ორშ. ოთხშ., პარასკ., და კვირ. 11—12 ს.

კალამკაროვი. ბებია, ქალურის სნეულ, ყ.-დღ. 12—1 საათ.

ლიმონი. კბილ. ექიმი, ყ.-დღე 11—1 ს.

ა. პ. მხითარიანცი. ვენერიული, კანისა და სამარდე სნეულ. ყოვ.-დღე 4—5 საათ.

ნოვიცკი. ქირურგი და ბაბეგინ ავადმ. ყოვ.-დღე 1—2 ს.

ტ. ი. რუდენკო. შინაგან სნეულ. კონსულტატი. ხუთშ. და კვირ. 3—4 ს.

თეთრაძე. სიფ., ვენერიული და კანის სნეულ. ყოვ.-დღე 1—3 ს.

ა. ა ხოდენევი—თვალ. ექ. სამშ, ხუთშ., შაბ., და კვ., 4—5 ს.

ჩუდნოვსკი. ძარღვ., სულ., ავადმ., ელექტრო-ტერაპია, ყოვ.-დღე გარდა კვირისა; 11½—12½ საათ.

შამაში, სადოსტაქრო; ყ.-დღ., 11½ 2½ ს. კონსულტაცია, ოპერაცია, მასაჟი, ყვავილის აცრა, ჭიანობა, ანლიზი, ძიძების და მოხამსახურეთა გასინჯვა. **„Wasserman"**-ის რეაქციით სიფილისიან სისხლის გამოკვლევა. 1070.

ბუფეტი „სტივენ"

ყოველ ყამს ცოცხალი თევზი.

✦ **აზიური სამზეოლები**

ახალის სანოვაგისა ✦

ვიკვეთამთ სადილებს, ვახშმებსა და პიკნიკებს, რომლისათვისაც გვაქვს დიდი აივანი 100 სულზე მეტისთვის. **ფასები ძლიერ ზომიერია.** 1114

ქართული პრესა

ჩვენს გაზეთში ხიზანთა საკითხის შესახებ დაბეჭდილ წერილის გამო ჟურნალმა „კლდე"-მ ღვარძლიანი წერილით გვიპასუხა. არც თვით საკითხი და არც ჩვენი წერილი არავის ამის საბუთს არ აძლევდა, მაგრამ „კლდის" პუბლიცისტი ბ-ნი რ. გ. მაინც ისე ირჯება, რომ მოპირდაპირის დამცირებითა და შეურაცყოფით გაიტანოს ლელო. ბ-ნ რ. გ. წერილიდან რომ ეს ღვარძლიანი ადგილები ამოვშალოთ, ხელში შეგვრჩება რამდენიმე მოსაზრება ხიზანთა ინსტიტუტის თვისების შესახებ და გრძელი საუბარი იმაზე, თუ როგორ, რანაირის ზომებით უნდა დაკიცვათ ჩვენი ტერიტორია.

თუ ამ მოსაზრებებს კარგად გაუსინჯავთ კბილსა, დაინახავთ, რომ მთელი ეს „სიბრძნე" ამოკრეფილია ჟურნალ „კლდე"-შივე დაბეჭდილ ბ-ნ ალ. ყიფშიძეს წერილებიდან, რომელთა შესახებაც ბ-ნი რ. გ. სწერს, მთელი თვეა იბეჭდება მეტად სერიოზული და საინტერესო გამოკვლევა ხიზანთა საკითხისა, რომელიც ისეთ მცოდნე პირს ეკუთვნის როგორც ა. ყიფშიძეაო.

მთელი პოლემიკური აღფრთოვანება და ენერგია ბ-ბ რ. გ-ისა შედგება იმ ბრმა მორჩილებისა, რომლითაც ახალგაზდა ერთგული შეგირდი ეკიდება „სერიოზულ და

საინტერესო“ მკვლევარის ნაწერს. ამიტომ ჩვენ, თვით საკითხის გამორკვევისთვის, საუკეთესოდ მივაჩნია ბ-ნ რ. გ-ს საპოლემიკო ვარჯიშობას გვერდი აუქციოთ და ცოტა დაწვრილებით შევეხოთ ბ-ნ ალ. ყიფშიძეს მოსაზრებებს, როდესაც იგი თავისი წერილების ბეჭდვას დაასრულებს.

ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲐᲛᲒᲐᲕᲘ

ᲤᲝᲗᲘᲚᲘᲡᲘ

✦ წმ. თამარ მეფის დღესასწაული. 30 აპრილს, საღამოს, წმ. თამარ მეფის დღესასწაულის წინა დღეს, დიდუბის ღვთისმშობლის ეკლესიაში, სადაც დაკრძალულია წმ. თამარის სურათი, მლოცველი იყო ეკლესიის წინამძღვარი დეკანოზი მირიანაშვილი. გალობდა კ. ჩარკვიანის გუნდი. ხალხი ბევრი იყო. იყვნენ ღმის მთეველნიც. გუშინ ეკლესიას უფრო მეტი ხალხი მიაწყდა. სადღესასწაულო წირვა გადაიხადა მღვდელმა ი. გურგენიძემ, რომელმაც წირვის დროს შესაფერი სიტყვა წარმოსთქვა. წირვის შემდეგ მგრძნობიარე და შინაარსიანი სიტყვა წარმოსთქვა თამარ მეფის შესახებ დეკანოზმა მირიანაშვილმა, რომელმაც სამღვდელოების თანამწირველობით პარაკლისიც გადაიხადა წმ. თამარ მეფის ხატის წინ. მწყობრად გალობდა კ. ჩარკვიანის გუნდი. პარაკლისის შემდეგ ხალხი გალავანში გამოვიდა და დიდხანს არ დაშლილა. ისმოდა სხვადასხვა სიმღერა: „თამარის დროშა გაშალეს“, „ქართველო ხელი ხმალს იკარ“ და სხვა. როგორც ვიცით, ამ დღეს წირვაზე მოწვეულნი იყვნენ მ. კავსაძე და ნ. სულხანიშვილი თავიანთ გუნდებით, მაგრამ არ მოსულან. კარგი იქნება ვიცოდეთ, რა მიზეზით არ მიიღეს მონაწილეობა ამ იშვიათ დღესასწაულში.

✦ ხიზნების შესახებ. „კავკაზ“-ს დეპეშით ატყობინებენ „პეტერბურგიდან: „მინისტრთა საბჭომ შეუძლებლად სცნო ს.-დემოკრატიის ფრაქციის იმ კანონ-პროექტის მიღება, რომელიც შეეხება ხიზანთა ინსტიტუტის გაუქმებას. მთავრობის პროექტი წარედგინა სხვა და სხვა უწყებათა წარმომადგენლების საბჭოს“.

✦ თელავის ბანკი. თავ. ალ. ვახვახიშვილსა, პაატა შვილს და სხვათ ფინანსთა სამინისტროს წინაშე შუამდგომლობა აღუძრავთ, თელავში საურთიერთო კრედიტის ბანკის დაარსების შესახებ.

✦ ახალი საეპისკოპოსო კათედრა. სინოდს გადაუწყვეტია, ჩრდილოეთ კავკასიის ოსთა საპიროებისათვის განსაკუთრებული საეპისკოპოსო კათედრა დაწესდეს. ახალ ეპისკოპოზის რეზიდენცია არდონში იქნება. ეპისკოპოზთან იქნება განსაკუთრებული საბჭო ოსთა საეკლესიო საქმეების გასაძღოლად.

✦ საბირჟო ცნობები. 1 მაისს შეთანხმება არ მომხდარა. პროცენტიან ქაღალდების ფასი შემდეგი: ტფ. ქალაქის საკრედიტო საზოგადოების 5% ობლიგაციებისა: აფასებენ—85 მან. 80 კ., აძლევენ—85 მ. 50 კ., ტფ. სათავად-აზნაურო საადგილ მამულო ბანკის 5% გირავნობის ფურცლებისა; აფასებენ—83 მან. 70 კ., აძლევენ—83 მ. 10 კ., და ქუთაისის სათავად-აზნაურო საადგილ-მამულო ბანკის 5% გირვანობის ფურცლებისა: აფასებენ—79 მან. აძლევენ—78 მან. 25 კაპ.

✦ პოლიტეხნიკუმი. ქალაქის გამგეობამ დაადგინა, წინადადება მისცეს ქალაქის საბჭოს დღევანდელ კრებას, დაუთმოს პოლიტეხნიკუმს კიდევ 180 დესეტინა საქალაქო მიწა.

✦ ფოთის ქუჩის მცხოვრებლებმა გუშინ ქალაქის გამგეობას საერთო თხოვნა მისცეს. სთხოვენ ფოთის ქუჩის ბოლოს მოკირწყვლას, სადაც ამ ჟამად წვიმის დროს გავლა შეუძლებელია.

ᲡᲐᲖᲝᲒᲐᲓᲝᲔᲑᲐᲜᲘ ᲓᲐ ᲙᲠᲔᲑᲔᲑᲘ

✦ ტფილ. „კრუჟოკ“-ის წევრთა კრება 30 აპრილს მოხდა. კრებამ დაადგინა, ქალაქისაგან ხელ-ახლა აიღოს ქირით „კრუჟოკ“-ის ახლანდელი შენობა, 12 წლით, წელიწადში 15,000 მან. იმ პირობით კი, რომ შენობას ქალაქმა თავის ხარჯით მესამე სართული დაადგას. ამას გარდა კრებამ დაავალა საბჭოს, მოელაპარაკოს ქ-ნ როტინოვს, რა ფასად გაჰყიდის თავის მიწას, სადაც ახლა „კრუჟოკ“-ის საზაფხულო სადგომია.

✦ საბირჟო კომიტეტმა დაადგინა, შემოიღოს ცფილისში ნაფიც ბუჰგალტერთა ინსტიტუტი.

✦ წვრილი კრედიტი. მოკლე ხანში ტფილისის საკრედიტო ამხანაგობათა და შემნახველ-გამსესხებელ კასების გამგეობისა და საბჭოების კრება მოხდება. კრება განიხილავს ამიერ-კავკასიის წვრილ კრედიტის დაწესებულებათა კავშირის დაარსების საკითხს.

✦ მეხილეთა საზოგადოების გამგეობამ დაადგინა, საზოგადოების წლიური კრება 7 მაისისათვის დანიშნოს 1912 წლის ანგარიშისა და 1913 წლის ხარჯთ-აღრიცხვის განსახილველად და თანამდებობის პირთა ასარჩევად.

✦ კავკასიის სასოფლო სამეურნეო საზოგადოების საბჭომ 30 აპრილს დაადგინა: მოიწვიოს საზოგადოების წევრთა საერთო კრება 8 მაისისათვის და აღძრას შუამდგომლობა მეფ-ს მოადგილის წინაშე, რათა საყანულეთა მოწყობის საქმის მოღვაწეთა კრება ტფილისში მოხდეს მომდინარე წლის 15 დან 20 დეკემბრამდე.

ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲘ.

✦ ქუთაისის სამეურნეო სკოლის გადაკეთება. ქუთაისის სამეურნეო საზოგადოებამ არსებული სამეურნეო სკოლისათვის ახალი წესდება შეიმუშავა. ამ წესდებით სასწავლებელში უმთავრესი ყურადღება ექნება მიქცეული: მევენახეობას, მეღვინეობას და მებაღეობას. დღევანდელი სამეურნეო სკოლა არის გახსნილი ძველი წესდებით, მას ეძლევა დახმარება სამინწათმოქმედო დეპარტამენტისაგან მხოლოდ 1500 მ. მოგალი სკოლა იქნება გახსნილი 1904 წ. წესდების თანახმად, რომლის ძალით სკოლას ექნება სუბსიდია 13 ათასი მანეთი- დადგენილება ამ საქმის შესახებ ქუთაისის გუბერნატორის თავმჯდომარეობით სამეურნეო საზოგადოებამ უკვე გამოიტანა და წარუდგინა სამინწათმოქმედო დეპარტამენტს დასამტკიცებლად. ამასთანავე მეფის მოადგილესთან დასაბუთებული თხოვნა და ოქმის პირი წარადგინეს; სთხოვენ შუამდგომლობას გამოითხოვონ ხაზინიდან ფული შემდეგი საჭიროებისათვის: მასწავლებლების ბინის ასაშენებლად 20,000 მან., მდინარე რიონის ნაპირების გასამაგრებლად 4600 მ., შესალობავად 200 მან., საყაჩისათვის 250 მან., სათბობისთვის (теплица) 1012 მ. 23 კ., მარნის გასადიდებლად და შესაკეთებლად 6629 მ. 87 კ., საქონლისა და იარაღების შესაძენად 918 მ. და 90 კმ3., წყლის შესაძენად 4939 მ. აგრედვე სთხოვეს სახსრის აღმოჩენას სამეურნეო ბროშიურების, წიგნების და სახელმძღვანელოების გამოსაცემად, სამეურნეო იარაღების საწყობის გასახსნელად, ხილის სახმობი მანქანის შესაძენად, სხვა და სხვა წამლების საწყობის დასაარსებლად დაავადმყოფებულ მცენარეობასა, ვენახებსა და ხეხილების წინააღმდეგ საბრძოლველად, მოსამახურეთა შტატის გასადიდებლად 2500 და 3500 მანეთს სხვა და სხვა შემთხვევების დროს საჭიროებისათვის. დასასრულ ოქმში აღძრულია შუამდგომლობა, მიეცეს სკოლას უფლება მოიწვიოს ყოფილი მოწაფეების კრება, რათა შესაძლებელი გაჰხდეს მათი მოხსენების შემდეგ უკეთესად გაეცნონ სასოფლო მეურნეობის მდგომარეობას ქუთაისის გუბერნიაში.

✦ როგორც ვიცით 18 მარტს თავის მოკვლის განზრახვით თეთრ ხიდთან მდინარე რიონში გადავარდა **საქალაქო** სკოლის მე-6-ე კლასის მოწაფე ილარიონ იაკობის ძე ქადანი. 29 აპრილს იგი ნახეს მდინარე რიონში გეგუთის მახლობლად, დამხრჩვალს ცალი ხელი და ფეხი აღარ ჰქონდა. იცნეს ცალ ფეხზე შერჩენილი ფეხსაცმელით.

✦ 29 აპრილს გათენებამდის ქ. ქუთაისში მასიური ჩხრეკა იყო. ჩხრეკდნენ ეუნდარმები პოლიციელების თანხლებით. საწინააღმდეგო არსად არაფერი აღმოუჩენიათ.

ᲓᲦᲘᲣᲠᲘ

ᲠᲐᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲕᲧᲕᲔᲓᲠᲘᲓᲔᲗ ᲔᲢᲧᲡ.

„ეტყოდა მოხუცს გიორგი მთაწმინდელი მეტყველი: მტერი ერისა არაა გარეშე მისა, არამედ თვითაა მტერი და დამღუპველი სამკვიდრებელისა თვისისა. რაისთვის სთქვა: შენ დაარღვიე საყდარი ჩემი და ეკლესია და სად ვილოცო მე სჯულისაებრ ჩემისა,—თუ გული მისი არ მიიწევს ლოცვისათვის? რაისთვის მოჰკვეთა, მოინათლა სახელით—„დღე მკვდრეთით აღდგომისა“. ასეთია ჰენრიკო იბსენის მხატვრული სიმბოლიკა. მასში მშვენივრად იხსნება პლატონის ბუნდოვანი ინტუიცია—„შვება მშვენიერებაში“. და მართლაც: შეყვარებულს (არნოლდს) თავისს ამაღლებულ ტრფიალში სატრფოსადმი (ირენასადმი) დაუცხრომელ სწყურიან სატრფოს ახლად შვება, მისი მარადი სახე (ქალწული, მკვდრეთით შვებული), და მით მასთან ერთად სრული თავისი განსახიერება უკვდავებაში; გარნა, მას არ შეუძლიან სინამდვილეში მოჰკლას იგი წყურვილი,—და აჰა, ხსნის იგი თავის ოცნებას ხელოვნურ ქალწულის სახედ (ქანდაკი მკვდრეთით შვებული ქალწულისა): ნამდვილ ირენას იქით მკრთალად მოსჩანს გარდაქმნილი ირენას სახე, მისი მზგავსება, მისი სიმბოლო. აი აქ სიცოცხლის ნაღვლი სინამდვილეში თვითასრულებისათვის შობს ხელოვნურ სინამდვილეს: სიცოცხლე გადადის ხელოვნებაში.

ასეთია ჩემის ფიქრით აზრი პლატონის ინტუიციისა. აქ, ერთს საიდუმლო მუხლში ეპრის ერთიმეორეს სიცოცხლე და ხელოვნება,—და რეალური განცდა ჰბადებს ხელოვნურ ხატებას. და საკვირველი მოვლენა: აქვე თავსა ჰყოფს პოეტური ექსტაზი, ეროტულ ექსტაზის ნათესავი: ნაღვლი სიცოცხლის გარდაქმნისა ფრთებს ისხამს მხატვრულ აღტაცებაში. და როგორც შეყვარებული, ფრთაასხმული მისი სატრფოს სახით, ნატრობს „მშვენიერებაში შვებას“, ისე მგოსანი, თავის ოცნებას შეყვარებული, ცდილობს მის მხატვრულ დაბადებას. ცეცხლეული სურვილით იმართვის იგი—დაიჭიროს იგი ოცნება ათრთოლებული ხელით; იტანჯვის იგი იმა სურვილით, სანამ ოცნების ნისლში ნელინელ არ გამოიკრება ერთგვარი „სახე“, ერთნაირი „იდეა“; და აფრთოვანებით ძთვრალი უცდის იგი წმინდა თრთოლვით შემოქმედების ამოხეთქის ჟამს, როცა, ზარატუსტრას მშვენიერი სიტყვით, თვითონ საგანნი ძოდიან ჩვენთან, რომ ჩამოიკრენ სიმბოლოებად: აქ ყოველი საგანი სიყვარულით მოდის შენს სიტყვასთან და გეტრფის შენ: მათ სწყურიათ შენთან ფრენა; თვითეული სახის ფრთებით აცმული მიჰფრინავ შენ ყოველს ჟეშმარიტების მიმართ; შენს წინ იხსნება თავისთავად მთელი საუნჯე სიტყვისა; ყოველი ყოფა ითხოვს იქცეს სიტყვად, ყველას უნდა ისწავლოს შენით გამოთქმა (Er. Nietzsche: Also sprach Zarathustra; თავი: die Heimkehr). და ამ ნეტარ ჟამს „სახე“ მოკურავს გარედ, „იდეა“ ისხამს სხეულს. მხატვრული გენია ამა „სახეს“, ამა „იდეას“ აქცევს ხან გამოქნილ სიტყვათა ცოცხალ პლასტიკად, ხან საზღვარს გაცილებულ მარადისობის ტალღებში სრიალა ხმებად, ხან ქალწულ მარმარილოს მატყვევებელ ნაკვთებად. იხსნება ნაღვლი, ეს მწუხარე მაგრამ მშვენიერი გენია სიცოცხლისა, შემოქმედის შეძახილი „და იქმნეს“ ისხმის ცოცხალ სხეულად, ღვთიური სიტყვა ქაოსიდან ჰკვეთს მწყობრს ფორმასა...

2.

ასეთია ხელოვნების დასაწყისი. აქ თავისთავად იბადება კითხვა: რა საჭყვედრიდეს ნათესავსა სხვასა, არა ასწავლი შვილსა ჩემსა ენასა დედისასა, და თვით კი უბნობდეს სახლსა შინა თვისსა ენასა უცხოსა? რაისათვის სწყევლიდეს მოძულესა სიძულისათვის, და თვით კი არა ჰქონდეს სიყვარული და ერთგულება ერისა და მამულის (გლოვის ზარი)?.“

ყოველი ჯაბანი და უძლური ერი თავის უბედურების მიზეზს მუდამ გარეშე ეძებს. ყოველთვის მომაგონდება ნაცარ-ქექია სიქის ამბავი, რომელიც ამბობდა, თუ ჩემს თოხს არ მომიტანთ, ისე ვერ ვიმუშავებო,—როცა ჩვენს ცხოვრებას ვუკვირდები. არაა ცუდი მოვლენა, რომელიც სხვას არ გადავაბრალოთ. ავიღოთ მაგალითისთვის ქართული ენის აბუჩად აგდება ყოველგან და ყოველთვის. ვისი ბრალია? გარეშე მტერის, ჩვენი დღევანდელი პოლიტიკური მდგომარეობის—ვეთანხმებით. მაგრამ უმთავრესად ჩვენ თვით არა ვართ დამნაშავენი, რომ ჩვენი დედა-ენის ასპარეზი ჩვენს ცხოვრებაში დღითი-დღე ვიწროვდება და უცხო ენა ჩვენს იდუმალ ზრახვათა ენადაც კი გადაიქცა? ჩვენი სიყვარულის, სიძულვილის, ლოცვის ენა არა ქართულია—სხვის სურვილით, ბრძანებით, ძალდატანებით?

ამ ორი დღის წინად ახირებულს კრებას დავესწარი. ეს იყო ქართული დრამატიული საზოგადოების კრება, სადაც წევრნი ნახევარზე მეტად რუსულად ლაპარაკობდნენ, და ზოგიერთები თავს იმით იმართლებდნენ, რომ ქართულად შეუძლებელია რთულისა და ტეხნიურ ცნებათა გადმოცემა (?). ორმა-სამმა წევრმა სუსტის, გაუბედავის, ხმით მოითხოვა, რომ კამათი ქართულად ყოფილიყო, მაგრამ ხმა მათი იყო ხმა მღაღადებლის უდაბნოსა შინა. ეს მაშინ, როცა ქართულ დრამატიულ საზოგადოებას ნაკისრები აქვს უდიდესი მოვალეობა ქართული აზროვნების და ეროვნული თვითშეგნების გაძლიერებისა. ქართველი რეჟისორი რუსულად კომანდობს სცენაზე, ქართველი ლოტბარი ხოროს არა—ქართულად ჰწვრთნის, ქართველი მსახიობი ესთეტიურ სიამოვნებას ჰგრძნობს, როცა თავის გვარს ან რეცენზიას რუსულად წაიკითხავს.

ვერ ნახავთ ჩვენებურს ინტელიგენტის ოჯახს, რომ ორსავე ადგილობრივ რუსულს გაზეთს არ იწერდეს, მაგრამ ქართული არ მოეპოვება ან თუ მოეპოვება ფორმისთვის და არა წასაკითხავად. რუსულად ლაპარაკობენ ქართულს რედაქციებში ქართველი მწერლები. რუსულად მიჰმართავენ ინტელიგენტი ხელისმომწერნი ქართულ გამოცემებს; მინახავს რუსულად დაწერილი „ოტნოშენიები“ ჩვენებური სოფლის მასწავლებლებისა ერთი ქართული ჟურნალისადმი. მახსოვს, ერთს გურულს მასწავლებელს წ. კ. საზოგადოებაში ვერა საშუალებით ქართული სიტყვა ვერ ათქმევიეს. ზემოდასახელებულ კრებაზე ერთმა წევრმა მოითხოვა, რომ ქართულ წარმოდგენების განცხადება მარტო ქართულ გაზეთებში იბეჭდებოდეს. მას უპასუხეს: ეგ არ იქნება, რადგან ბევრმა ქართული არ იცის, ქართულს არ ჰკითხულობსო. ქართულს სასწავლებლებში ქართულის არ-ცოდნა არ ცოდვაა...

ახირებული არაა ყოველივე ეს? არა—უგვანობა არაა ეს? არა—საზიზღრობა, საძაგლობა არაა ეს? რა უფლებით შეგვიძლიან ვსთქვათ, რომ ჩვენს ენას სდევნიან, რომ გვავიწროვებენ! ნუ თუ არ გავწითლდებით, სინდისი არ შეგვაწუხებს, სხვას ვუსაყვედურობთ ჩვენი დამცირება და თვითონ ჩვენ არ გაგვიჩნია ნასახი თავმოყვარეობისა? სხვები პატივს არა გვცემენო და თავად კი პატივსა ვსცემთ ჩვენს თავს? ეროვნება, ეროვნული გრძნობა გარედან უნდა მოგვიტანოს ვინმე და ჩვენის საკუთარის გულიდან აღმოფხვრილი უნდა იყოს იგი?

ჩავიხედოთ გულის სიღრმეში, ვემცნეთ ჩვენს სინდისს და შევეხოთ, შევეკითხოთ ჩვენს სულს, ჩვენს სულს!

სიტყვ.

ᲬᲔᲠᲘᲚᲔᲑᲘ ᲞᲔᲢᲔᲠᲑᲣᲠᲒᲘᲓᲐᲜ

(აკ. კორესპონდენტისაგან)

სახელმწიფო სათათბიროს დაიწყო ისევ „დასვენების“ შემდეგ მოქმედება და საზოგადოების ყურადღება ისევ იქითკენაა ახლა მიმართული. მაგრამ ნაადგომევის სხდომები განსაკუთრებით საყურადღებო იქნება საქართველოსათვის, რადგანაც, როგორც დეპუტატმა გელოვანმა გადმოგვცა, ხელმწიფის მოადგილის ძიერ შედგენილი კანონ-პროექტი, კავკასიაში რეფორმების მოსახდენად, შეიძლება მაისამდე ეღირსოს განხილვასო. ეს გარემოება იმით კი არ არის საყურადღებო, რომ საქართველოში კერძოდ და კავკასიაში საერთოდ ერობა იქნება შემოღებული, ისეთი სახით, რა სახითაც შეიძლება დაკმაყოფილდეს დემოკრატიული ნაწილი ჩვენი ძხარისა, არამედ იმით, რომ ამ კანონ-პროექტის განხილვის დროს შეიძლება ჩვენმა დეპუტატმა ქართველი ხალხის ჭირვარამი ამცნოს ქვეყანას. თუ კი მივიღებთ მხედველობაში, რომ ძემარჯვენები ძლიერ ცუდის თვალით უცქერიან მეფის მოადგილის მოქმედებას ჩვენში, თუ მივიღებთ მხედველობაში ისიც, ჩვენს ხალხს როგორის ნდობით ეკიდებიან აქ, მაშინ აღვილი გასაგები იქნება, რომ ის კუდშეკვეცილი რეფორმებიც კი, რომლის ემოღებას საჭიროდ სცნობს ადგილობრივი მთავრობა, ვერასოდეს ვერ ეღირებება განხორციელებას. ძემარჯვენების აზრით, კავკასია საერთოდ და ჩვენი ქვეყანა კერძოდ, ველური ხალხითაა ჯერ კიდევ დასახლებული და რეფორმები ხალხის მეტს ვერაფერს ვერ ძოუტანს მათ. საცა ასეა საკითხი დაყენებული, იქ, აბა, როგორ შეიძლება იაიმე თუნდ პალატიკური ზომეანა მიღების, თუნდ მინიმალური რეფორმების შემოღების იმედი იქონიოს ადამიანმა?

ᲨᲐ. ᲓᲐ.

ᲛᲐᲠᲗᲚᲐ ᲨᲔᲪᲓᲝᲛᲐᲐᲠ?

(„აღდგომა ღამე“ მთვარე ჰრის თუ არა).

„თემის“ მე-120 ნომერში ბ-ნი გრ. კანკავა სწერს: აღდგომის ღამე, რამდენადაც ვუწყით, უმთვაროა და პატივცემულ მწერალს ი. გედეონიშვილს შეცდომა მოსვლია, როცა თავის საადგომო მოთხრობაში სწერს: „აღდგომის ღამეა. მთვარეს კაშკაში გააქვს, არე-მარე მთლად შეუვერცხლია“... აღდგომის ღამე-კი ყოველთვის უმთვაროა. ვლ. კოროლენკოსაც მოუვიდა ასეთი შეცდომა და ლეონ ტოლსტოიმ გაუსწორა ეს შეცდომაო.

მართალია თუ არა ეს შენიშვნა ბ-ნის კანკავასი? შემცდარა ი. გედეონიშვილი და ვლ. კოროლენკო, თუ სცდება თვით კანკავა?

ჩვენის ფიქრით, შემცდარია კანკავა და არა გედეონიშვილი და კოროლენკო. აღდგომა ღამე მუდამ მთვარიანია და არა უმთვარო. აღდგომა ღამეს, მართალია, გვიან ამოდის მთვარე, მაგრამ მაინც ამოდის და, რამდენადაც უფრო გვიან მოდის აღდგომა, იმდენად ადრე ამოდის მთვარე, ხოლო რამდენადაც ნაადრეად მოდის, იმდენად გვიან ამოდის. მაგალითად, თუ მარტში აღდგომა, მთვარე ძალზე დაიგვიანებს, ხოლო თუ აპრილში—მთვარე ცოტა უფრო ადრე ამოვა.

გადასაწყვეტი, მაშ, ანუ შესათანხმებელი აქ მხოლოდ ის არის, აღდგომის ღამედ რა დროა უნდა იყოს ნაგულისხმევი: საღამო ჟამიდან შუა-ღამემდე, თუ გათენებამდე. თუ აღდგომის ღამედ ვიგულისხმებთ იმ დროს, რომელიც გადის საღამო ჟამიდან დაწყებული შუა-ღამემდე, მაშინ ბ-ნი კანკავაა მართალია, რადგან, რაც უნდა გვიან მოვიდეს აღდგომა, მაინც შუა-ღამემდე მთვარე ვერ ამოვა, ამოვა მხოლოდ შუა-ღამის შემდეგ და ისიც იმდენად უფრო გვიან, რამდენადაც მეტი დროა გავა მთვარის გავსებიდან აღდგომის ღამემდე. ხოლო თუ არ დავივიწყებთ, რომ სოფლად ლიტანია იმართება არა შუა-ღამისას, არამედ დილის ბინდ-ბუნდზე, თითქმის გარიჟრაზზედ, მაშინ, ცხადია, მართალია ი. გედეონიშვილი, რადგან გათენებისას და უფრო ადრეც უთუოდ სჩანს ცაზე მთვარე უკვე 21, 22 დღისა.

საზოგადოდ, ჩვენ ვიცით, რომ აღდგომას ალმოს ეღთი საქრისტიანო პირველ მოციქულთა კრებიდან დაწყებული, დღესასწაულობს გაზაფხულზე მთვარის გავსების შემდეგ პირველ კვირა დღეს, როცა მთვარე უკვე 16 ან სულ ბევრი 22 დღისაა. 22 დღის მთვარე კი უთუოდ ამოდის თუ არ შუაღამისას, ნაშუაღამევს მაინც უსათუოდ და რამდენსამე საათსა რჩება ცაზე გათენებამდე. თუ აღდგომა ისეთს დღეს მოვიდა, როცა მთვარე 16 ან 17 დღისაა, მაშინ ხომ უფრო ადრე ამოდის მთვარე და უფრო დიდხანსა სჩანს ღამე ცაზე.

რადგან ი. გედეონიშვილის მოთხრობა შეეხება სოფელსა და სოფლის ცხოვრებას, მისი გმირი სოფლელია (იხ. Parm., 57). მაშასადამე, მილოსის ვენერა არ არის მექანური შეერთება ცალ-ცალკე აღებული ლამაზი ნაწილებისა, არამედ ხელოვნური სხეულება მხატვრულის მთელისა. და ასე ყველგან ხელოვნების სამთავროში: ყოველი ხელოვნური ქმნილება თავის თავად სრულიად ახალი რამაა და ვერავითარი ანალიტიკა ვერ გამოიყვანს მას უკლებლათ არსებული სინამდვილით, ამ აზრით ჯერ კიდევ ბრძენი არისტოტელი ამტკიცებდა, რომ ხელოვნება ამთავრებს ბუნების მიერ დაუმთავრებელს (Phis. II, 8, 199 a.); ან ტ თანამედროვე ფსიხოლოგის ჰეფდინგის გამოთქმით, ხელოვნება „იდეალური გაგრძელებაა ბუნებითი განვითარებისა“ (Höffding: Phsih. გვ: 250). იქაც კი, საცა ხელოვნურ გამოხატვის საგნად ბუნების ორიგინალია აღებული, იქაც ხელოვნება თავის საკუთარს ორიგინალსა ჰქმნის. „ჯიოკონდა“ ლეონარდო და ვინჩისა სინამდვილეში არსებული ქალის სურათია; ძაგრამ სურათი იგი არ არის უბრალო ასლი ნამდვილი სახის, არამედ სრულიად ახალი სახე, რომელიც აღმოაჩინა ხელოვანის მხატვრულმა ინტუიციამ: ეს, ასე ვსთქვათ, სახეა სახეში, სახე, რომლის იდუმალ შეკრულ ბაგეში გრძნეული ღიმილით აღიბეჭდა და გაცივდა სული თვითონ ღვთიური მხატვარისა. როგორ? განა ნამდვილი სახის სურათი ახალი სახის ნახატია? წარმოიდგინეთ: ვიხმე სარკეში იცქირება; მოსწონს თავისი თავი: ფრიად ლამაზია იგი; მაგრამ სარკის უკან ვიღაც ცნობას აძლევს, რომ მის სახეს ხის ურთიერთობა არსებობს ხელოვნებასა და ემპირიულ სინამდვილეს შორის? ჩვენ წინა სდგანს სახელგანთქმული ქანდაკი მილოსის ვენერასი. ქალის სხეულის სილამაზე გამოჭრილია მკვდარს მარმარილოსაგან და მათრობელი ვნება ტყვექმნილია პლასტიურ ნაკვთებში; და სცოცხლობს და სუნთქავს იგი, ღვთიური, სულდგმული ძარმარილო... ეჰპირიული სინამდვილე ამ ქანდაკის მხოლოდ მარმარილოა; თვითონ ფორმის სხმულობა კი ნაყოფია მარტოდ მარტო ხელოვანის შემოქმედი ფანტაზიისა.. მაგრამ იტყვიან: ფანტაზია თავის თავად ვერ შეჰქმნის ვერავითარს ახალს: იგი თვითონ იზრდება ემპირიული სინამდვილით. მილოსის ვენერაში ხელოვანს არ შეუქმნია რაიმე ახალი: მისმა საკვირველმა თვალმა შეამჩნია არსებულ სინამდვილეში ლამაზნი ნაწილნი სხვადასხვა ქალთა სხეულებისა და ამ ნაწილთა შეერთებით მისმა ხელმა შეჰქმნა ერთი ლამაზი ქალის სხეული, უმშვენიერესი ვიდრე ყოველი ქალის სხეული ცალკე აღებული. ასე მოგვითხრობს პოპულარული ესთეტიური თეორია. თეორია იგი თავიდან ბოლომდე მცდარია და ყალბი. და მართლაც: რომელიმე საგანის ლამაზნი მხარენი რო დაინახო, ამისათვის საჭიროა წინადვე გქონდეს წარმოდგენა ლამაზი საგნისა; რო შეეხო ნაწილებს, აუცილებელია მთელის იდეა გქონდეს: მთელი იდეალურად ყოველთვის წინ უსწრობს ნაწილებს,—და ეს აზრი ელლინთა სხივმოსილი ბრძენისა (პლატონის) დღემდე დაურღვეველია (იხ. Parm., 57). მაშასადამე, მილოსის ვენერა არ არის მექანური შეერთება ცალ-ცალკე აღებული ლამაზი ნაწილებისა, არამედ ხელოვნური სხეულება მხატვრულის მთელისა. და ასე ყველგან ხელოვნების სამთავროში: ყოველი ხელოვნური ქმნილება თავის თავად სრულიად ახალი რამაა და ვერავითარი ანალიტიკა ვერ გამოიყვანს მას უკლებლათ არსებული სინამდვილით, ამ აზრით ჯერ კიდევ ბრძენი არისტოტელი ამტკიცებდა, რომ ხელოვნება ამთავრებს ბუნების მიერ დაუმთავრებელს (Phis. II, 8, 199 a.); ან ტ თანამედროვე ფსიხოლოგის ჰეფდინგის გამოთქმით, ხელოვნება „იდეალური გაგრძელებაა ბუნებითი განვითარებისა“ (Höffding: Phsih. გვ: 250). იქაც კი, საცა ხელოვნურ გამოხატვის საგნად ბუნების ორიგინალია აღებული, იქაც ხელოვნება თავის საკუთარს ორიგინალსა ჰქმნის. „ჯიოკონდა“ ლეონარდო და ვინჩისა სინამდვილეში არსებული ქალის სურათია; ძაგრამ სურათი იგი არ არის უბრალო ასლი ნამდვილი სახის, არამედ სრულიად ახალი სახე, რომელიც აღმოაჩინა ხელოვანის მხატვრულმა ინტუიციამ: ეს, ასე ვსთქვათ, სახეა სახეში, სახე, რომლის იდუმალ შეკრულ ბაგეში გრძნეული ღიმილით აღიბეჭდა და გაცივდა სული თვითონ ღვთიური მხატვარისა. როგორ? განა ნამდვილი სახის სურათი ახალი სახის ნახატია? წარმოიდგინეთ: ვიხმე სარკეში იცქირება; მოსწონს თავისი თავი: ფრიად ლამაზია იგი; მაგრამ სარკის უკან ვიღაც ცნობას აძლევს, რომ მის სახეს

ლის შვილია, ცხადია, აღდგომაცა, იმის პსიხოლოგიით, იწყება გათენებისას, დილის ბინდ-ბუნდზე, გარიჟრაჟის დროს, როცა მთვარე უსათუოდ სჩანს ცაზე. ამ პსიხოლოგიისათვის გაუწევია, ჩემის ფიქრით, ანგარიში მოთხრობის ავტორს და თავის გმირის სულის კვეთება დაუსურათებია ბუნების დასურათებასთან დაკავშირებით. ამიტომ სწერს, ალბათ: „აღდგომის ღამეა. მთვარეს კაშკაში გაეკვს“ და სხვ.

აქ „კაშკაში“ გადაჭარბებულია, რადგან კაშკაშებს მხოლოდ სავსე, გაბადრული მთვარე. აღდგომის მთვარე-კი უკვე ცხრომაშია შესული და, თუმცა ამუქებს არე-მარეს, მაგრამ არა კაშკაშით, არა კაშკაშებს.

გრ. ყიფშიძე

ინგლისის ქვედა პალატა ქალთა თანასწოროგაზე

ქალთა საარჩევნო უფლების განხილვამ მწვავე კამათი გამოიწვია ინგლისის ქვედა პალატაში. განსაკუთრებით საგულისხმოა ასკვიტის და გრეის შეტაკება.

ასკვიტმა სთქვა: 27 წელიწადია გრეისთან ერთად ვმუშაობდი და ვმოღვაწეობდი; ჩვენში ამ ხნის განმავლობაში ცოტაოდენად საგულისხმო უთანხმოება არა ყოფილა. ეხლა, როდესაც განხეთქილებამ თავი იჩინა, ისიც ქალთა საარჩევნო უფლების საკითხში, მე, რომელიც შეჩვეული ვიყავი გრეისთან სოლიდარობასა და თანხმობას, დავეჭვიანდი, იქნება ვცდები, იქნება ვერ გამოვრკვეულვარ? ქალთა თანასწორობის ბილის გაყვანა კონსტიტუციის დარღვევა იქნება. ქვედა პალატა ყოვლად შემძლეა, მას შეუძლიან ქალთა თანასწორობის კანონი გაიყვანოს საკანონმდებლო გზით. მაგრამ ასკვიტი წინააღმდეგია ამ კანონისა პრინციპიალურის მოსაზრებით: „არჩევნების ბუნებრივი უფლების“ თეორია მცდარია. დემოკრატიმ აღმოფხვრა, აღგავა, ხელოვნურად შექმნილი ზღუდენი, მაგრამ იგი არ მიჰკარებია ბუნებრივ განსხვავებას, გარჩევას; საქმე ის კი არ არის, ვითომ ქალთა სქესი მამაკაცებზე დაბალი იყოს, არამედ ის რომ, ორივე სქესის ფუნქციები სხვა და სხვაობენ.

ქალთა უფლება, რამდენადაც ის მოითხოვს დაცვას, მფარველობას, ფრიად პატივსაცემია; პირველი მე გამოუჩნდები მხურვალე დამცველი; მაგრამ ქალთათვის საარჩევნო უფლების მინიჭება სრულიად მოსპობს რაინდულ ურთიერთობას ქალთა და კაცთა შორის.

ასკვიტს უპასუხებს სერ ედუარდ გრეი. იგი სთხოვს პალატას მებრძოლ სუფრაჟისტების დანაშაულობისთვის პასუხისმგებლად ნუ ჩასთვლის მშვიდობიან სუფრაჟისტებს.

უკანასკნელ დროს პარლამენტმა რამდენჯერმე აღიარა პრინციპად ქალთა პოლიტიკური უფლებანი. ეხლა უარყოფა ამ პრინციპისა მწარე დაცინვა იქნება მოძრაობისა. ხშირად მიბაასნია მომუშავე ქალთა დეპუტაციებთან და დავრწმუნებულვარ, რომ მათი მდგომარეობა სახარბიელო არ არის. გაჭირვებიდან გამოიყვანს მხოლოდ საარჩევნო უფლების მინიჭება. რაინდული გრძნობები მამაკაცებში მრავალ საუკუნეთა განმავლობაში ისე მკვიდრად არის განმტკიცებული, რომ მას ვერ აღმოფხვრის ვერც ერთი პოლიტიკური რეფორმა. კანონმდებელი სცდილობს ქალთა აღუძრას გულის ყური და ინტერესი ხელოვნებასა და მეცნიერებისადმი; მაშ როგორ შეუძლიან მას ებრძოლოს პოლიტიკისადმი ინტერესთან? ავსტრალიის ცდამ ჩინებული ნაყოფი გამოიღო. მოლაპარაკე მიჰმართავს ქალთა საკითხში საღ გონიერებას და სამართლიანობის გრძნობას.

კენჭის ყრის შედეგი უკვე ცნობილია: პალატამ 266 ხმის უმრავლესობით, წინააღმდეგ 219-სა უარჰყო ბილი. კანონის თვალსაჩინო მომხრე მინისტრთა შორის გრეი და ლოიდ ჯორჯი იყო, წინააღმდეგი ასკვიტი. ოპოზიციის წარმომადგენელთ ბალფურს ჭ ბონარო ლოუს კენჭის ყრაში მონაწილეობა არ მიუღიათ. ოსტენმა ბილის წინააღმდეგ მისცა ხმა.

კაპაგაძის რეფერატის გამო*)

ფრიად სასიამოვნო მოვლენად მიმაჩნია რეფერენტის ცდა შეაჯეროს რუსთველის პიროვნებისა და არსებობის დროის შესახები ცნობები: დღემდის არა თუ არაფერი გაკეთებულა ამ მხრით, პირიქით, ყველაფერი, რაც კი ხდებოდა დღემდის ამ ფრიად საინტერესო ისტორიულ-ლიტერატურულის საკითხისთვის, რომლის შესახებაც რეფერენტი დღეს გვიზიარებს თავის აზრს, ფრიად საზიანოც იყო.

ავიღოთ თუნდა ის პირობები, რომლებშიაც სწარმოებდა რუსთველის ნაწარმოების ტექსტის შემუშავება. სამართლიანად ამბობს პატივცემული რეფერენტი, რომ ვახტანგმა თავისი რედაქციით ბევრი რამ საყურადღებო გამოუშვა პოემის ტექსტიდან, რაც დღეს საპიროებს გადახედვას. კიდევ უფრო ლაღად მოიქცა კომისია, რომელიც რამდენიმე წლის წინად შეეცადა გაეწმინდა ყალბი ადგილებისაგან ამ ნაწარმოების ტექსტი და ისე მიეწოდებინა თავისი რედაქცია საზოგადოებისათვის, რადგან მას ამისთვის სათანადო მომზადება არა ჰქონდა. ნდობა კი დიდი ჰქონდა საზოგაოების მხრით. ამ ტექსტის მიხედვით, ბ. ა. სარაჯიშვილიც შეუდგა ყალბი ადგილების აღმოჩენას ტექსტში, მაგრამ არც ეგ არის მაინცა და მაინც ტექსტისთვის საპრიანო, რადგან ა. სარაჯიშვილს ბევრი სუბიექტიური შეხედულება შემოაქვს თავის გამოკვლევაში და თანამედროვე მოთხოვნილების თანახმად უცქერის საგანს. შემდეგ ბ. კარიჭაშვილი გამოდის და მას უკვე აღარაფერი სწამს წინასიტყვაობისა: ბ. კარიჭაშვილმა, როგორც ვიცით, ყველას გადააჭარბა და მთელი წინასიტყვაობა ყალბად აღიარა.

მეტია იმის თქმა, რომ ყველა ზემო ჩამოთვლილმა პირმა ვახტანგ მეფიდან დაწყებული ბ. კარიჭაშვილამდე დიდი დანაშაულობა ჩაიდინეს სრულის ტექსტის გამოცემამდე თავიანთი რედაქციების გავრცელებით.

მართალია, ჩვენი დროის კომისია კიდევ შეეცადა ხელნაწერების გადახედვას, მაგრამ, ვიმეორებ, ამისთვის სათანადო ძომზადება იყო საჭირო, სახელდობრ, პოემის ეხისა, სულისა და მიმართულების ცოდნა და ამასთანავე პოემის შესახები ცნობების ისტორიულად შეჯერება, კომისიას კი ერთიც აკლდა და მეორეცა. მაშასადამე, რა უნდა ექმნა კომისიასო, —ძკითხავთ.

კომისია კარგს იზამდა, რომ ჯერ სრული ტექსტი მოეცა, დაესტამბა ტექსტი იმ სახით, რა სახითაც იგი უძველეს ნაწერებშია: არაფერი არ უნდა გამოეშვა და ამავე დროს დაერთო ვარიანტებიცა.

იმ მუშაობის, რომელიც მე ზემორე აღვნიშნე, შედეგი გახლდათ ის, რომ უკვე მიღებული ტექსტით ხელმძღვანელობენ ისინი, ვინც შემდეგში ყალბ ადგილებს ეძებენ, როგორც ბ-ნნი სარაჯიშვილი და კარიჭაშვილი.

ჩვენის აზრით, ტექსტი რომ უცვლელად გადმობეჭდილიყო ხელნაწერებიდან და თანაც ვარიანტები დართოდა, მაშინ ადგილი აღარ ექნებოდა იმ გაუგებდობას, რომელიც ასე ძეევრ-ძეტყველურად დაგვისურათა ბ. რეფერენტმა. ეს გარემოება გახლავთ, საბუთს რომ აძლევს ერთს ჩვენს პატივცემულ მოღვაწეს სთქვას:

„ერთად ერთი საბუთი ავტორის პიროვნების შესახებ პოემის წინასიტყვაობა იქნებოდა, მაგრამ დღეს ცნობილი მთელი წინასიტყვაობა მე ყალბად მიმაჩნიაო!“ ამ სიტყვების წარმომთქმელს, რომ ჰქონოდა გაცნობილი ხელნაწერების ტექსტი და პოემის ეხის სული და მიმართულება, რომლის გავლენის ქვეშ უნდა ყოფილიყო ჩვენი პოეტი, მაშინ არა ძგონია თუ ამას იტყოდა.

გარდა იმისა, რომ პოემის დღეს მიღებულის ტექსტის მდგომარეობა არ იძლევა იმის საბუთს ვსთქვათ: „ერთად ერთი საბუთი წინასიტყვაობა იქნებოდა და იგიც ყალბიაო“, საზოგადოდ უნდა ითქვას, საგანი ისეთია, რომ მარტო წინასიტყვაობის ცნობებზე დამყარება შეუძლებელია. აიღეთ თუნდა ის გარემოება, რომ პოემის ტექსტი სრულიად შეუმუშავებელია, მისი ხასიათის სირთულის გამო, ან და თუნდა ის ცნობები რომლითაც ხელმძღვანელობს დღევანდელი მოძიებელი, და რომლებიც ძალოლად ხელნაწერებშია. განა მათი უგულებელს ყოფა და მარტო არსებულის გამოცემების ტექსტზე დამყარება საკმაო იქნება? მაგრამ სჩანს, ამას არავინ არ უყურებს და ამიტომ არის, ბატონებო, რომ დღეს, ერთის პატივცემულის მეცნიერისა არ იყოს, „ვისაც კი ენა გვაბია, ყველა ამის შესახებ ლაპარაკობს“.

ყველა ზემორე თქმულის მიხედვით, ვიმეორებ, რომ დღევანდელი რეფერატი ფრიად სასიამოვნო მოვლენად უნდა ჩაითვალოს:

ჯერ ერთი იმიტომ, რომ იგი არის რუსთველის შესახები ცნობების შეჯერების პირველი ცდა.

მეორეც იმიტომ, რომ რეფერენტი სცდილობს შეჰქმნას სარწმუნო უტყუარი გენეალოგიები, წინააღმდეგ ვახუშტის რედაქციისა, უფრო სარწმუნო წყაროების მიხედვით.

ვგონებ, სხვაც რომ არა იყოს რა, ეს უკანასკნელი გარემოება უნდა გვავალებდეს მეტის ყურადღებით მოვეპყრათ ბ. რეფერენტის შრომას და, თუ შესაძლებელი იქნება, უარვყოთ, როგორც რუსთველის არსებობის დროის შესახებ წარმოდგენილი ცნობები, ისე აბხაზეთისა და საქართველოს მეფეთა გენეალოგიები, რომლებიც პირველად შეუდგენია რეფერენტს. ეს კი, ჩემის აზრით, ძნელი გახლავთ და მოითხოვს გულდამჯდარ მუშაობას*).

აქ მხოლოდ აღვნიშნავ ერთს რეფერენტის აზრის საფუძვლიანობის სასარგებლოდ: ეკვს გარეშეა ცნობა, რომ რუსთველი ყველა დღემდის ცნობილ მე-XII საუკ. მწერალთა მომდევნოა. ეს მტკიცდება იმ გარემოებით, რომ მასზე სჩანს აშკარა გავლენა ვისრამიანისა და ამირან დარეჯანიანისა. ამის შესახებ გამოქვეყნებულია ცნობები, როგორც ჩემის ვისრამიანის შესახებ), ისე ბ. მ. ჯანაშვილის მხრით (ამირან დარეჯანიანისა და შავთელის შესახებ. აქ ამაზე შეჩერებას მეტად ვსთვლით.

რაც შეეხება ორს დანარჩენ მე-XII-ე საუკუნისად მიჩნეულ მეხოტბეს შავთელსა და ჩახრუხაძეს—მათ შესახებაც გვაქვს. პატივცემულის მარრის ნაშრომები, რომლებიც იძლევიან ჩვენის აზრის უტყუარ საბუთს.

მართლაც, ვინ იტყვის რომ ვისრამიანის ენა რუსთველის „ვეფხისტყაოსნის“ ენაზე ძველი არ არის?

ჯერ ერთი ის, რომ „ვისრამიანის“ ენა „ვეფხის ტყაოსნი“-ს ენაზე ბევრად უფრო მწიგნობრულ-ეკლესიურია: ძველი ფორმები სჭარბობენ „ვისრამიანში, „ვეფხის ტყაოსნის“ ენის მიმართ.

რუსთველს „ვეფხის ტყაოსანი“-ს ენის ხალხურის ფორმების სიმდიდრე აშკარა მაჩვენებელია, რომ ჩვენ საქმე გვაქვს ენის განვითარების შემდეგს საფეხურთან. ამას გარდა ნაბეჭდის რუსთველის ვეფხის ტყაოსნის უკანასკნელი ხანა, კიდეც რომ არა ეკუთნოდეს რუსთაველს, ეჭვშმარიტება იმ ცნობისა, რომელსაც იგი შეიცავს, აშკარაა. საკმაოა იმის თქმა, რომ პრ. მარრმა ამ ხანაზე დაამყარა თავისი ჩინებული გამოკვლევა „აბდულ-მესიანი“-ს შესახებ.

ყველა ზემორე თქმული მომხსენებლის აზრის მხარეზე ჰხრის სასწორსა.

მაგრამ, სამწუხაროდ, მის მოხსენებას ბევრი რამ აკლია და ნამეტურ ის, რაც ყველაზე საჭიროა ამისი წამოყენებული ჰიპოტეზის დასასაბუთებლად.

რეფერენტის აზრით, შეურყევლად და მტკიცედ სწამთ ჩვენში, ვითომც „ვეფხის ტყაოსან“-ი დიდის თამარის ხოტბის საგანი იყოსო და რომ თამარის ისტორიული შემთხვევების გადმოცემა იყოსო. აქ მე ვხედავ პირადად ჩემის აზრის უგულებელს ყოფას. ეს აზრი მე გამოთქმული მაქვს ჩემს შრომაში რუსთაველის შესახებ, სადაც სწერია: „მიუხედავად მთელს ლიტერატურისა ამ საგნის შესახებ (იგულისხმეთ პოემის სიუჟეტის შესწავლა), ვეფხის ტყაოსნის მოვლინება მე-XII საუკ. დღემდის გამოცანად რჩება. გამეფებული აზრი, ვითომც ვეფხის ტყაოსანი წარმოადგენდეს თამარის დროის ისტორიული შემთხვევების ალეგორიულ გამოხატულებას ჩვენ მიგვაჩნია ყოველ საფუძველს მოკლებულად: პოემა კარის მწერლობის გამოხატულებაა“ და სხვ. აქედან ცხადია, რომ მე პირადად რუსთველის ნაწარმოებს არა თუ ვისიმე საქებურად დაწერილად ვსთვლი, მე მას არც კი ვსთვლი ხოტბად. რადგან ხოტბა-ხოტბაა: მას თავისი ფორმები და სპეციალური მნიშვნელობა აქვს, ბევრი რამ აკლია: იგი არ არის უნაკლო და სრული; და აჭა, ჰქმნის იგი თავისს ახალს სახეს, სასურველსა და შესაძლოს: ეს იქნება მისი სახე-იდეა, შორეული და საიდუმლო. და აი, ხელოვანი ინტუიციით სწვდება სწორეთ ამ სახე-იდეას და ნამდვილს სახეში ჰქმნის სასურველ სახეს. ესევე ითქმის ყოველი მხატვრული ქმნილების შესახებ.

ხელოვნური ნაქნარი ნაყოფია შემოქმედი სინტეზისა, რომელიც ანალიტურ არ გამოიყვანება არსებული სინამდვილით. და მართლაც: რა არის შემოქმედებითი სინტეზი, თუ არ ქმნა სრულიად ახალის, არ არსებულისა? თანამედროვე მოაზრემ ვილჰელმ ვუნდტმა განავითარა მოძღვრება „ფსიხიურ რეზულტათთა“ შესახებ, რომელშიაც ყველას უფრო გამოსჭვივა, თუ რა არის შემოქმედებითი სინტეზი. ამ მოძღვრების თვალსაზრისით, ყოველი ფსიხიური აქტი, შემდგარი რამოდენიმე მდგომარეობისაგან, თავისთავად, მთელად აღებული, ისეთს ახალს რაღაცას შეიცავს, რომელიც არც ერთს მის შემადგენელს, ცალკე აღებულს, მდგომარეობას არ ახასიათებს (Gr. d. Ps.[5], გვ. 316, 394). მაგალითად: ყოველი მელოდია ცალკე ტონებით შესდგება, მაგრამ მელოდია—მთელი, მისი უყოფელი სული, სრულიად გარჩეულია თავის სიახლით მისი ტონებისაგან. და ამ აზრით, მელოდია ტონების უბრალო შეზავება კი არ არის, არამედ ცოცხალი, მთლიანი სული, რომელიც თვითონ ცხოველჰყოფს ამა ტონებსა. ერთი სიტყვით, ფსიხიური სინტეზი ჰქმნის ახალს რამეს და მისთვის შესაძლოა მას შემოქმედებითი ვუწოდოთ (Wundt: Shilos, stud., X, 112 f.) და არსად ისე არ ცხადდება ეს პრინციპი, როგორც ხელოვნების სფეროში: აქ ყოველი ხაზმასმა სინტეზის ნაყოფია.

მაგრამ კითხვა იბადება: თუ ხელოვნური ქმნილება არ არის არსებული სინამდვილის გამოხატულება, მაშ რა არის საგანი მისი გამოხატვისა? ნეოპლატონელი პლოტინის აზრით, ხელოვანი სწვდება ლოგოსს ყოველს მისას, რასაც იგი უქვრეტს (Enn. VI, 8, 1). ამ სიტყვებში გენიალურ არის გადმოცემული მთელი არსება მხატვრული პროცესისა. საგანის ან მოვლენის ლოგოსი—ეს აზრია ამ საგანისა თუ მოვლენისა,—და ხელოვანი სწორედ ამ აზრ-მიზანსა სწვდება. არსებული სინამდვილე მხოლოდ უთავბოლო მოვლენათა ნაკადულია: გაჩენა და გაქრობა,—აი ზედაპირი სინამდვილისა. მაგრამ მსოფლიო ამ „ზედაპირით“ არ ისაზღვრება: დროულში ჩვენ ზესთადროულს ვეკრეტთ, შემთხვევითსა და წარმავალში ჩვენ აუცილებელსა და მარადულს ვნახულობთ. აქ თავსა ჰყოფს ახალი ქვეყანა, იდეალური მსოფლიო, არ არსებული, მაგრამ შესაძლო, არ ყოფილი, მაგრამ საყოფელი. და ხელოვნების სახატავი საგანი სწორედ ეს ქვეყანაა. სრული სილამაზე ქალის სხეულისა არც ერთს ქალში არ არის ხორციელებული; მაგრამ იგი გამოკვეთილია ციურ მარმარილოში; სრული სილამაზე არსებულ სინამდვილეში არსად მოიპოვება, ხოლო იდეათა სფეროში იგი არსებობს,—და აი, ეს სილამაზე, იდეაში ქვრეტილი, სილამაზე, იდეის სახით ხახული, წარმოადგენს ხელოვნების სხეულების საგანს. ამ აზრით, სრულიად ძათალია შელლინგი, რომელიც ამტკიცებს, რომ ხელოვნებას „ეჰყავს ძთელი ადამიანი... ცოდნისაკენ უზენაესისა“ (Syst. d. tr. id. გვ. 48); ძართალია ჰეგელიც, რომელიც ლაპარაკობს, რომ ხელოვნება გრძნებითი გაძოსახვაა აბსოლუტურისა (Aest. I, 90); მართალია ძოპენჰაუერიც, რომელიც დაასკვნის, რომ ყოველი საგანი ლამაზია იმდენად, რამდენად იგი გამოხატულებაა იდეისა (W. a. w. u. v. ტ. I, 941).

ამრიგად, ხელოვნური სხეულების საგანი იდეალური სინამდვილეა. სინამდვილე იგი მხოლოდ ძესაძლოებაა. ბეტჰოვენის სიმფონია არ არის მოცემული არსებულ სინამდვილეში: აქ ჩვენ მხოლოდ სხვა და სხვა ხმას ვხედებით; თვითონ სიმფონია კი შემოქმედებითი გახმაურებაა მუსიკოსის ღრმა სულისა, საცა სხვა და სხვა ხმა ძხოლოდ უბრალო ძასალის როლს თამაშობს. წარმოვიდგიოთ ერთი წამით, რომ ქვეყანაზე გაჰქრენ სრულიად ნოტები და ინსტრუმენტები; რაღა დარჩება? ერთად ერთი ქაოტური ხმანი. მაგრამ ამით გაჰქრება სიმფონია თუ არა? სრულიად არა: იგი არ გაჰქრება, სული მისი იცოცხლებს მარადის, და როგორც კი გაჩნდებიან ნოტები და ინსტრუმენტები, იგიც გახმაურდება მყისვე; ამ ძომენტამდე მას ძინავს შესაძლოებაში. დაახლოვებით ამ სახით გვეჩვენება ჩვენ იდეალური სინამდვილე: ხელოვნურ აქტამდე იგი მხოლოდ შესაძლოებაა; ხელოვნურ აქტში იგი სხეულს ისხამს.

გრიგოლ რობაქიძე.

(დასასრული იქნება)

*) რადგანაც კაკაბაძის მიერ აღძრულმა საკითხმა დიდი ინტერესი გამოიწვია საზოგადოებაში, ჩვენ გადაწყვეტილი გვქონდა დაგვებეჭდა როგორც თვით ბ-ნ კაკაბაძის რეფერატი, ისე მისი ოპონენტების სიტყვები თუმცა ნათხოვნი გვქონდა, მაგრამ კაკაბაძემ აქამდის რეფერატი არ წარმოადგინა. ამიტომ ვბეჭდავთ ოპონენტების სიტყვებს.

რედ.

*) ამ სიტყვების წარმოთქმის საბუთი მქონდა მით უფრო რომ, როგორც ბ. კაკაბაძეც დაამოწმებს, ბ. კაკაბაძემ თვისი რეფერატი მე გადმომცა კამოის გამართვის წინადამით, როცა ჩვენ სხვა საქმეში ვიყავით გართული. ა. ი.

ტექსტზე დამყარება საკმაო იქნება? მაგრამ სჩანს, ამას არავინ არ უყურებს და ამიტომ არის, ბატონებო, რომ დღეს, ერთის პატივცემულის მეცნიერისა არ იყოს, „ვისაც კი ენა გვაბია, ყველა ამის შესახებ ლაპარაკობს“.

ყველა ზემორე თქმულის მიხედვით, ვიმეორებ, რომ დღევანდელი რეფერატი ფრიად სასიამოვნო მოვლენად უნდა ჩაითვალოს:

ჯერ ერთი იმიტომ, რომ იგი არის რუსთველის შესახები ცნობების შეჯერების პირველი ცდა.

მეორეც იმიტომ, რომ რეფერენტი სცდილობს შეჰქმნას სარწმუნო უტყუარი გენეალოგიები, წინააღმდეგ ვახუშტის რედაქციისა, უფრო სარწმუნო წყაროების მიხედვით.

ვგონებ, სხვაც რომ არა იყოს რა, ეს უკანასკნელი გარემოება უნდა გვავალებდეს მეტის ყურადღებით მოვეპყრათ ბ. რეფერენტის შრომას და, თუ შესაძლებელი იქნება, უარვყოთ, როგორც რუსთველის არსებობის დროის შესახებ წარმოდგენილი ცნობები, ისე აბხაზეთისა და საქართველოს მეფეთა გენეალოგიები, რომლებიც პირველად შეუდგენია რეფერენტს. ეს კი, ჩემის აზრით, ძნელი გახლავთ და მოითხოვს გულდამჯდარ მუშაობას*).

აქ მხოლოდ აღვნიშნავ ერთს რეფერენტის აზრის საფუძვლიანობის სასარგებლოდ: ეკვს გარეშეა ცნობა, რომ რუსთველი ყველა დღემდის ცნობილ მე-XII საუკ. მწერალთა მომდევნოა. ეს მტკიცდება იმ გარემოებით, რომ მასზე სჩანს აშკარა გავლენა ვისრამიანისა და ამირან დარეჯანიანისა. ამის შესახებ გამოქვეყნებულია ცნობები, როგორც ჩემის ვისრამიანის შესახებ), ისე ბ. მ. ჯანაშვილის მხრით (ამირან დარეჯანიანისა და შავთელის შესახებ. აქ ამაზე შეჩერებას მეტად ვსთვლით.

რაც შეეხება ორს დანარჩენ მე-XII-ე საუკუნისად მიჩნეულ მეხოტბეს შავთელსა და ჩახრუხაძეს—მათ შესახებაც გვაქვს. პატივცემულის მარრის ნაშრომები, რომლებიც იძლევიან ჩვენის აზრის უტყუარ საბუთს.

მართლაც, ვინ იტყვის რომ ვისრამიანის ენა რუსთველის „ვეფხისტყაოსნის“ ენაზე ძველი არ არის?

ჯერ ერთი ის, რომ „ვისრამიანის“ ენა „ვეფხის ტყაოსნი“-ს ენაზე ბევრად უფრო მწიგნობრულ-ეკლესიურია: ძველი ფორმები სჭარბობენ „ვისრამიანში, „ვეფხის ტყაოსნის“ ენის მიმართ.

რუსთველს „ვეფხის ტყაოსანი“-ს ენის ხალხურის ფორმების სიმდიდრე აშკარა მაჩვენებელია, რომ ჩვენ საქმე გვაქვს ენის განვითარების შემდეგს საფეხურთან. ამას გარდა ნაბეჭდის რუსთველის ვეფხის ტყაოსნის უკანასკნელი ხანა, კიდეც რომ არა ეკუთნოდეს რუსთაველს, ეჭვშმარიტება იმ ცნობისა, რომელსაც იგი შეიცავს, აშკარაა. საკმაოა იმის თქმა, რომ პრ. მარრმა ამ ხანაზე დაამყარა თავისი ჩინებული გამოკვლევა „აბდულ-მესიანი“-ს შესახებ.

ყველა ზემორე თქმული მომხსენებლის აზრის მხარეზე ჰხრის სასწორსა.

მაგრამ, სამწუხაროდ, მის მოხსენებას ბევრი რამ აკლია და ნამეტურ ის, რაც ყველაზე საჭიროა ამისი წამოყენებული ჰიპოტეზის დასასაბუთებლად.

რეფერენტის აზრით, შეურყევლად და მტკიცედ სწამთ ჩვენში, ვითომც „ვეფხის ტყაოსან“-ი დიდის თამარის ხოტბის საგანი იყოსო და რომ თამარის ისტორიული შემთხვევების გადმოცემა იყოსო. აქ მე ვხედავ პირადად ჩემის აზრის უგულებელს ყოფას. ეს აზრი მე გამოთქმული მაქვს ჩემს შრომაში რუსთაველის შესახებ, სადაც სწერია: „მიუხედავად მთელს ლიტერატურისა ამ საგნის შესახებ (იგულისხმეთ პოემის სიუჟეტის შესწავლა), ვეფხის ტყაოსნის მოვლინება მე-XII საუკ. დღემდის გამოცანად რჩება. გამეფებული აზრი, ვითომც ვეფხის ტყაოსანი წარმოადგენდეს თამარის დროის ისტორიული შემთხვევების ალეგორიულ გამოხატულებას ჩვენ მიგვაჩნია ყოველ საფუძველს მოკლებულად: პოემა კარის მწერლობის გამოხატულებაა“ და სხვ. აქედან ცხადია, რომ მე პირადად რუსთველის ნაწარმოებს არა თუ ვისიმე საქებურად დაწერილად ვსთვლი, მე მას არც კი ვსთვლი ხოტბად. რადგან ხოტბა-ხოტბაა: მას თავისი ფორმები და სპეციალური მნიშვნელობა აქვს, ზოგადოებრივი მნიშვნელობა აქვს. ისტორია ადამიანის პიროვნებას არ ინდობს. ხშირად დიდ ადამიანის მსხვერპლია საჭირო ახალ აზრის წარმოშობისათვის.

„ივერია“ (იმ დროინდელი კ. ა.) ამბობს: „ქვეყნის დერძს მარტო ის ატრიალებს, ვისაც მიჰმადლებია გულთა-სრულობა, დიდი ხასიათობა **იმისდა მიუხედავად ტრიალი ემარჯვაო, თუ ემარცხათ** (№ 227).

დიმიტრი ყიფიანი დამარცხდა, „ტრიალი არ ემარჯვა“, მაგრამ მისი სიკვდილი სწორედ ის ღერძი იყო, რომელმაც გარდაქმნა და განაახლა ქართველ ინტელიგენციის თვითშეგნება და შემეცნება.

მთავარი ელემენტი, რომლისგანაც შესდგებოდა ჩვენი საზოგადოების ძველი სტრუქტურა, იყო თავადაზნაურობა და ყმობა. თავად-აზნაურობა სოციალურად ბატონი, პოლიტიკურად მომქმედი ძალა-ფარხმალი იყო ერის არსებობისა. ეს უკულმართობა ძველი დროის უკულმართობაა, ხოლო ამ უკულმართობის მიუხედავად ერს შეეძლო სიცოცხლე, ბრძოლა და არსებობა.

თუ ძველ დროში ჩვენი საზოგადოების სტრუკტურა შესდგებოდა თავად-აზნაურობისაგან და ყმებისაგან, ეხლა ჩვენს წინ ორი თვალსაჩინო ელემენტია, რომლითაც დახასიათდება ჩვენი საზოგადოების ფიზიონომია—ეს არის ინტელიგენცია და გლეხობა, ხალხი.

გლეხობა, ერის დიდი უმრავლესობა, ის ელემენტია, რომლის კეთილდღეობაზეა აგებული ერის კულტურული წინსვლა. ეს გლეხობა, ჩამორჩენილია შეგნებით და ცოდნით, ეკონომიურად სუსტი და უარაღო თანამედროვე პირობების ბრძოლაში.

ინტელიგენცია—ეროვნულ კულტურის გამომხატველი, ხოლო უძლური, ერთის მხრივ, თავის დოკტრინიორობით, და მეორეს მხრივ კი, უნაყოფო თავის უღონობით—ინტელიგენცია უილაჯო მოწამე და მაყურებელი ხალხის გაჭირვებისა და ერის განსაცდელისა.

მოძრავი და ახალ პირობებთან შეგუებული ძალები ჩვენის თვალების წინ სთვლიან ბანკის ბილეთებს და ამ ბილეთების საშუალებით ითვისებენ და ისაკუთრებენ ჩვენი სიყვარულის, ოცნების და მზრუნველობის საგანს—ჩვენს სამშობლოს.

დრო მიდის. ცხოვრება ანგარიშებს ასწორებს, სიმდიდრეს აბარებს იმას, ვინც ცხოვრებაში მომზადებულია. ჩვენ კი თეორიებში დახელოვნებულნი და სამართლიანობის პრინციპებში აღზრდილნი, ხოლო სასოწარკვეთილებაში ჩავარდნილნი „დახლიდარების“ გასახარებლად და ჩვენი გულის გასამხნევებლად აბსოლიუტებზე და მარადიულის უკვდავებაზე ვმუსაიფობთ.

მე ძლიერ კარგად მესმის, რომ ქართველ ინტელიგენციის გადაგვარებას თავისი გასამართლებელი საბუთი ბევრი აქვს. რომ ისტორიულ პირობებს ამ საქმეში დიდი ადგილი უჭირავთ... მაგრამ ამავე დროს ამ აზრის აღიარება თვით-მკვლელობის დადასტურებას მიაგავს. მაშ რაკი გარემოების ბრალია, ყოველივე გარემოებამ წაახდინა ჯარემოების მონები ვართ, საბოლოოდ, დავემორჩილოთ ამ გარემოებას, და ნუღარ ვფარისევლობთ და ნუღარ ვაჟღერებთ ეროვნულ სიმებს.

ეფორიზმები არჩილ ჯორჯაძისა

ძველ ფორმულას „ერთგულება-მამულიშვილობას“ ერთბაშად ახალი სინათლე მოეფინა.

„ერთგულება“ ჰგულისხმობდა თურმე პიროვნების სრულ თავგანწირულებას.

„მამულიშვილობა“ კი მეტათ გაუგებარი და ორჭოფი რამ ხდებოდა.

„ერთგულება“ მოითხოვდა მოვალეობის აღსრულებას „მამულიშვილობას“ მოვალეობაზე არ შეეძლო ლაპარაკი.

✦

მოკვდა პატიოსანი და კეთილშობილი მოხუცი*)... მასთან ერთად მოკვდა სხვა რამეც, ის რაც ინტელიგენციის მოქმედებას აზრს და შინაარსს აძლევდა. მოჰკლეს დიმიტრი, ხოლო მასთან მოჰკლეს პოლიტიკურ სარწმუნოების სიმბოლო, რომელზედაც პირველ ადგილზე ერთგულ-ქვეშევრდომობის მოვალეობა ეწერა. ამ დროიდან იწყება ქართველ ინტელიგენციის გულში ახალი სულიერი მუშაობა, ნების და მოქმედების ახალი ორიენტაცია.

✦

დიმიტრი ყიფიანის მოღვაწეობას და მოწამებრივ სიკვდილს დიადი სიზოგადოებრივი მნიშვნელობა აქვს. ისტორია ადამიანის პიროვნებას არ ინდობს. ხშირად დიდ ადამიანის მსხვერპლია საჭირო ახალ აზრის წარმოშობისათვის.

✦

„ივერია“ (იმ დროინდელი კ. ა.) ამბობს: „ქვეყნის დერძს მარტო ის ატრიალებს, ვისაც მიჰმადლებია გულთა-სრულობა, დიდი ხასიათობა **იმისდა მიუხედავად ტრიალი ემარჯვაო, თუ ემარცხათ** (№ 227).

დიმიტრი ყიფიანი დამარცხდა, „ტრიალი არ ემარჯვა“, მაგრამ მისი სიკვდილი სწორედ ის ღერძი იყო, რომელმაც გარდაქმნა და განაახლა ქართველ ინტელიგენციის თვითშეგნება და შემეცნება.

✦

მთავარი ელემენტი, რომლისგანაც შესდგებოდა ჩვენი საზოგადოების ძველი სტრუქტურა, იყო თავადაზნაურობა და ყმობა. თავად-აზნაურობა სოციალურად ბატონი, პოლიტიკურად მომქმედი ძალა-ფარხმალი იყო ერის არსებობისა. ეს უკულმართობა ძველი დროის უკულმართობაა, ხოლო ამ უკულმართობის მიუხედავად ერს შეეძლო სიცოცხლე, ბრძოლა და არსებობა.

✦

თუ ძველ დროში ჩვენი საზოგადოების სტრუკტურა შესდგებოდა თავად-აზნაურობისაგან და ყმებისაგან, ეხლა ჩვენს წინ ორი თვალსაჩინო ელემენტია, რომლითაც დახასიათდება ჩვენი საზოგადოების ფიზიონომია—ეს არის ინტელიგენცია და გლეხობა, ხალხი.

✦

გლეხობა, ერის დიდი უმრავლესობა, ის ელემენტია, რომლის კეთილდღეობაზეა აგებული ერის კულტურული წინსვლა. ეს გლეხობა, ჩამორჩენილია შეგნებით და ცოდნით, ეკონომიურად სუსტი და უარაღო თანამედროვე პირობების ბრძოლაში.

✦

ინტელიგენცია—ეროვნულ კულტურის გამომხატველი, ხოლო უძლური, ერთის მხრივ, თავის დოკტრინიორობით, და მეორეს მხრივ კი, უნაყოფო თავის უღონობით—ინტელიგენცია უილაჯო მოწამე და მაყურებელი ხალხის გაჭირვებისა და ერის განსაცდელისა.

✦

მოძრავი და ახალ პირობებთან შეგუებული ძალები ჩვენის თვალების წინ სთვლიან ბანკის ბილეთებს და ამ ბილეთების საშუალებით ითვისებენ და ისაკუთრებენ ჩვენი სიყვარულის, ოცნების და მზრუნველობის საგანს—ჩვენს სამშობლოს.

✦

დრო მიდის. ცხოვრება ანგარიშებს ასწორებს, სიმდიდრეს აბარებს იმას, ვინც ცხოვრებაში მომზადებულია. ჩვენ კი თეორიებში დახელოვნებულნი და სამართლიანობის პრინციპებში აღზრდილნი, ხოლო სასოწარკვეთილებაში ჩავარდნილნი „დახლიდარების“ გასახარებლად და ჩვენი გულის გასამხნევებლად აბსოლიუტებზე და მარადიულის უკვდავებაზე ვმუსაიფობთ.

✦

მე ძლიერ კარგად მესმის, რომ ქართველ ინტელიგენციის გადაგვარებას თავისი გასამართლებელი საბუთი ბევრი აქვს. რომ ისტორიულ პირობებს ამ საქმეში დიდი ადგილი უჭირავთ... მაგრამ ამავე დროს ამ აზრის აღიარება თვით-მკვლელობის

„არ შევდგები და გამოცდებით გადავაბიჯებ სტუდენტების გვამებსო“.

ასეთი ძლიერია „მემარჯვნე და დანიშნული“ პროფესორის სიძულვილი.

პროფ. ზერნოვის დათხოვნა.

ცნობათა მიმცემმა ბიურომ გვაცნობა, რომ ტეხნოლოგიურ ინსტიტუტის დამსახურებული პროფესორი ზერნოვი ხნოვანობის გამო თანამდებობიდან გადაყენესო. ზერნოვის დათხოვნის მიზეზი ის არის, რომ 1912 წელს ზაფხულში მას უთანხმოება მოუვიდა სახალხო განათლების სამინისტროსთან. ინსტიტუტის სამოსწავლო კომიტეტის გამოანგარიშებით პროფ. ზერნოვის მოღვაწეობის 25 წლის ვადა სრულდებოდა 2 ივნისს 1912 წელს. ამისთვის კომიტეტმა დაადგინა შუამდგომლობა აღძრას სამინისტროს წინაშე, რათა პროფ. ზერნოვი, იმხნობით ინსტიტუტის დირექტორი, დასტოვონ ინსტიტუტში პროფესორად კიდევ ხუთ წელს.

ამის საპასუხოდ სამინისტრომ უპასუხა, რომ მათის ანგარიშით 25 წლ. ვადა 1913 წ. 26 თებერვალს სრულდება; ასე რომ შუამდგომლობა ნაადრევად ჩასთვალეს. ამავე ხანში პროფ. ზერნოვსა და სამოსწავლო ოლქის მზრუნველს შორის უთანხმოება მოხდა სტუდენტთა ყრილობის თაობაზე. ამის გამო პროფ. ზერნოვმა დირექტორობას თავი გაანება. თებერვალში სამოსწავლო კომიტეტმა კვლავ განაახლა შუამდგომლობა სამინისტროს წინაშე. სამინისტროს პასუხი არ შეუთვლია. მხოლოდ გაზეთებიდან გაიგო პროფ. ზერნოვმა თვისი დათხოვნის ამბავი. პროფ. ზერნოვის დათხოვნას ხელი შეუწყო პურიშკევიჩის ღია წერილმა, რომელიც კასოსადმი იყო მიმართული. პურიშკევიჩმა თავაზიანად „მოგონა“ მინისტრს, რომ პროფ. ზერნოვს სამსახურის ვადა გადის და თუ იგი არ დაითხოვეს, შეიძლება ხელმეორედ იქმნას არჩეული ინსტიტუტის დირექტორად. პურიშკევიჩის „მოგონებით“, ე. ი. დასმენით, კასომ დაითხოვა ფრიად დამსახურებული პროფესორი.

ზერნოვს პროფესორები თანაგრძნობას უცხადებენ.

პროფ. ზერნოვის დათხოვნამ დიდი მითქმა-მოთქმა გამოიწვია საზოგადოებასა და პრესაში.

უთანხმობა ვაჭრობა-მრეწველობის მინისტრსა და მრეწველთა შორის.

როგორც იტყობინებიან, დიდი უთანხმობა მოსულიათ სამეტალურგიო მრეწველთა წარმომადგენლებს ვაჭრობა მრეწველობის მინისტრ ტიმაშევთან.

მრეწველთა წარმომადგენლებმა უსაყვედურეს მინისტრს, რომ იგი სამეურნეო მანქანების დამზადებას უკვეთს საზღვარ-გარეთელ ფირმებს, იმ დროს, როდესაც მშობელ მრეწველობას უმწეოდ სტოვებს სამინისტრო. შარმანლია მანქანების შეკვეთა რუსეთის სამრეწველოებში გაცილებით ძვირად დაჯდება, ვიდრე უცხოეთში, მაგრამ სამინისტრომ ეს მსხვერპლი უნდა შესწიროს რუსეთის მრეწველობის განვითარებას. ამისი მიზეზები წარმომადგენლებმა მრავალი ჩამოუთვალეს მინისტრს. წარმომადგენლებმა წინადადება მისცეს მინისტრს, მოიწვიოს თათბირი, რათა ყოველ მხრივ შეისწავლოს საკითხი. მინისტრმა ამაზე მკაცრად და მკვახედ უპასუხა: არავითარ თათბირს არ მოვიწვევ. თქვენა გსურთ ხაზინის ხარჯზე გაისქელოთ ჯიბეები.

„ქმარა, რაც ხაზინის ფულით გკვებავდით, ქმარა, რაც რუსის გლეხის შრომით გამოსდიოდითო. ქმარა, გვეყოფა; თქვენი შენახვა და გამოკვება ადარა გვსურსო“. ამ სიტყვებმა თავზარი დასცა დეპუტატებს; მათთვის უკვე ნათელი შეიქმნა, რომ მთავრობამ მფარველობითი სისტემაზე აზრი შეიცვალაო.

ოქტომბრისტების შეკითხვა.

ოქტომბრისტებს შეაქვთ სახელმწიფო სათათბიროში აკანონმდებლო მოსაზრება სახელმწიფოებრივ ბოროტ-მოქმედების საქმეთა გამოძიების და წარმოების წესის შეცვლაზე. ჟანდარმთა ცალკე კორპუსის ფუნქცია განისაზღვრება საზოგადოთ პოლიციის დებულებით. გამოძიების წარმოება ეავლება სასამართლოს უწყების მოხელეთ. გამოძიების წარმოების მოსასპობად წარდგენა სასამართლოს საათანადო დაწესებულებაში შეუძლიან ბრალმდებელს. საქმის მოსპობის ზომები საერთო დებულებათა მიხედვით უნდა მიიღოს.

თეატრი და ხელოვნება

ქართული თეატრი.

ორშაბათს, 29 აპრილს, ქართულ თეატრში პლასტიკური ცეკვის საღამო გაიმართა დრამატიული კურსების ცეკვის მასწავლებელ ბ. ოვერლოს ხელმძღვანელობით. მონაწილეობას მხოლოდ ქართულ დრამატიულ საზოგადოების კურსების მსმენელნი იღებდნენ. ასეთი საღამო პირველია და ხალხი ჯერ არ შესჩვეოდა. მასთან ძლიერ ცუდი ამინდი იყო და ამიტომ ხალხი ცოტა დაესწრო. საღამო საინტერესო იყო იმ მხრივ, რომ დრამატიულ კურსის მოწაფეებმა, რომელნიც სულ 4—5 თვეა სწავლობენ ძნელი საცეკვაო ნომრები და პლასტიური ევოლიუციები შეასრულეს. განსაკუთრებული ყურადღება მიიპყრო „მაზურკამ“ რომელიც გაამეორებინეს, მიმიკურმა სცენამ „შეშლილი დედა“, პლასტიურმა ევოლიუციებმა, ტანის ვარჯიშობამ და სხვა. ბ. ოვერლო ყვავილებითა და ხანგრძლივი ტაშით დააჯილდოვეს.

როგორც დანამდვილებით გავიგეთ, **ზაქარია ფალიაშვილს** განუზრახავს მაისის ოც რიცხვებში გაიმეოროს 27 აპრილს, ფილარმონიულ საზოგადოების მიერ გამართული ქართული კონცერტი ოპერა „აბესალომ და ეთერი“ **ივ. სარაჯიშვილის** და **ს. ევლ ახიშვილის** მონაწილეობით. გარდა მესამე მოქმედებისა, რომელიც უკვე დადგმული იყო, ამ კონცერტში, წარმოდგენილი იქნება კიდევ პირველი აქტიც.

სახალხო სახლი. პარასკევს, 3 მაისს ქართ. სახ. წარმოდ. მმართ. წრის მიერ, მსახიობის **კ. ყიფიანის** მონაწილეობით წარმოდგენილ იქნება **„მსხვერპლი“**, იოსებ გედევანიშვილისა, ახლად გადაკეთებული 2 მოქმედებად (გამოტოვილია მეორე მოქ.) პიესაში მონაწილეობას მიიღებენ წრის ყველა ძალები, დასასრულ მხიარული ვოდევილი **„ნანატარი მაგრამ მოულოდნელი“** ადგილების ფასი სახალხოა 5 კ.—50 კაპ. დასაწყისი საღამოს 8 ნახ. საათზე.

დეპეშები

დეპეშათა პეტერბ. სააგენტო

30 აპრილი.

ბერლინი. მთავრობამ დიდ სახელმწიფოებს საპასუხო ნოტა გადასცა.

ბრინდზი. მოვიდა მაჰმედ ფაშა, ალბანეთის დროებითი მთავრობის სამხედრო მინისტრი.

პარიზი. რადიკალურ-სოციალისტური და სოციალისტური პრესა სიამოვნებით აღნიშნავს ბერლინის კონფერენციის დადგენილებას, როგორც პირველ ნაბიჯს გერმანიასთან დაახლოვებისას. მემარჯვენენი კი კონფერენციის მიზნად ჰსახავენ გერმანიის მიერ ელზას-ლოტარინგიის საბოლოო დაპყრობას. „ტან“-ი და „ჟურნალ-დე-დება“ კონფერენციას საი წლის სამხედრო სამსახურის წინააღმდეგ მიმართულ იარაღად სთვლიან.

სოფია. ხვალ დანევი ლონდონში მიემგზავრება, ფინანსთა მინისტრი—პარიზში. სტამბოლში ელჩად ნამყოფი სარაფოვი ათინაში მიდის, ბულგარეთ-საბერძნეთის საზღვრებზე მოსალაპარაკებლად. „მირ“-ის ცნობით, ელევტერში მომხდარი ინციდენტი გამოწვეული იყო საბერძნეთის ჯარის ცდით, დაიპყრო ზოგიერთი სტრატეგიული პუნქტი. სოლა შეწყვეტილია.

ვენა. „ვინერ-ცეიტუნგ“-ის ხვალინდელ ნომერში გამოქვეყნებული იქნება გალიციის სეიმის დათხოვნისა და ახალ არჩევნების დანიშვნის უქაზი.

ციციკარი. პროვინციის საბჭოს თაოსნობით გამოიცემა გაზეთი მანჯურულ და მონღოლურ ენებზე, მანჯურელებსა და მონღოლთა შორის პროპაგანდის გასაწევად, რათა რუსეთის გავლენას ბარგში წინააღმდეგობა გაუწიონ.

მუკდენი. ტაონანფუდან საჩქაროდ გაიწვიეს პეკინში არტილერიის ორი ბატარეია.

ათინა. ათინის საადგენტო ელევტერის ინციდენტის თაობაზე შემდეგს იტყობინება: ერთი თვის წინადბულგარებმა მოიწადინეს ბერძნების მიერ დაპყრობილ ადგილში შესვლა; 4 აპრილს საბერძნეთის მთავრობამ ბულგარეთს აცნობა, მიიღებს ყოველივე ზომას თვის პოზიციების შენარჩუნებლად; ბულგარეთმა უპასუხა, რომ ბულგარეთის მოვლილობა შეჩერებულიაო, თუ ცდა ჯარი უკან არ გაიწვია; საბერძნეთის ჯარი, თანახმად მიწერილობისა, შეუდგა პოზიციების გამაგრებას; ბულგარეთმა 25 და 26 აპრილს აუტეხეს ბერძნებს სროლა ვულსტიტისა და ელევტერის ნავთსადგურში; ბრძოლა საგულისხმო იყო. საბერძნეთის მთავრობა მომხდარ ამბების პასუხისგებას არა კისრულობსო.

ნოგალესი. გუაიმასასში, წარსულ კვირას სამი დღის განმავლობაში ბრძოლა სწარმოებდა მექსიკის მთავრობის ჯარსა და შემბოხეთა შორის. მთავრობის ჯარს მოუკლეს 500 კაცი, დაუჭრეს 200.

პარიზი. გაიფინგში ყუმბარით მოკლეს საფრანგეთის მოკეთე მანდარინი ნგუენ-დუინანი. ჩინეთის გემზე აღმოაჩინეს სამი ყუთი ასფეთქებელ ნივთიერებით. დააპატიმრეს ჩინეთის მსხვილი კომერსანტი ევროპის წინაალმდეგ პროპაგანდისთვის.

ჩიფუ ხუნხუზები ახლო-მახლო მიდამოებში დათარეშობენ. ტენჯოფიდან 2.000 ჯარის-კაცი გაგზავნა ჩიფუში, შანხაიდან—სამი ჯავშნოსანი.

კოპენჰაგენი. გაიხსნა საერთაშორისო მეფერთმეტე კონგრესი საზღვაო სამართლის თაობაზე. მონაწილეობს 150 დელეგატი.

ვენა. „პოლიტიშე-ნახრიხტენი“ იუწყება: ფინანსთა მინისტრად ნამყოფი კორიტოვსკი გალიციაში მეფის მოადგილედ ინიშნება, ნაცვლად ბობრჟინსკისა.

პარიზი. პალატის [illegible] კომისიამ მოიწონა კანონ-პროექტ[illegible] გაიღოს საერთონო თავდაცვისათვ[illegible] 420 მილიონი ფრანკი.

რუსეთი.

პეტერბურგი ორმოცდა-ათი წ[illegible] ლიწადი შესრულდა მას აქეთ, რ[illegible] შინაგან საქმეთა სამინისტროში ღ[illegible] არსდა სასტატისტიკო ცენტრალურ[illegible] ბიურო. დღესასწაულს 5 მაისს გა[illegible] ხდიან.

პეტერბურგი. დამზღვევ საზოგ[illegible] დოების, „როსია“-ს აქციონერ[illegible] საჯარო კრებამ დაამტკიცა 1912 [illegible] ანგარიში. გამგეობის წევრებად ხელ[illegible] ახლად აირჩიეს უტინი და გერბერ[illegible] კანდიდატად—რატკოვ-როჟნოვი.

პეტერბურგი. სახელმწიფო სათ[illegible] თბიროს პრეზიდიუმმა, ფრაქციათ[illegible] წარმომადგენლების მონაწილეობი[illegible] დაადგინა ხარჯთ-აღრიცხვის განხილ[illegible] ვა 10 მაისს დაიწყოს; ვიდრე ხარჯ[illegible] აღრიცხვის განხილვა არ დასრულ[illegible] დება, სათათბიროს სხდომები ყ[illegible] ველდღე იქნება განურჩევლად კვ[illegible] რა-უქმეებისა. მოლაპარაკეთა რიცხ[illegible] ვი განსაზღვრულია; სათათბირო[illegible] ყოველი ნაწილი—ცენტრი, მარჯვე[illegible] და მარცხენა მხარე—მოლაპარაკე[illegible] თანამარს რიცხვს წარმოადგენს.

კიევი. სრულიად რუსეთის გამ[illegible] ფენის გახსნა გადაიდო 25 მაისი[illegible] თვის.

პეტერბურგი. საეკლესიო წინა[illegible] წარი თათბირის სხდომა მოხდა. გა[illegible] სახილველად სხდომას წარედგი[illegible] საეპარქიო სამართველოს დაარ სებ[illegible] პროექტი, ნაცვლად არსებულ ს[illegible] სულიერო კონსისტორიებ სა.

სევასტოპოლი, სამხედრო - სა[illegible] ღვაო სასამართლომ რვა მეზღვაურ[illegible] სხვადასხვა ვადის კატორღა მიუს[illegible] ჯა.

პეტერბურგი. სახალხო განათლ[illegible] ების მინისტრმა მიწერილობა გაუ[illegible] გზავნა სამოსწავლო ოლქის მზრუნ[illegible] ველებს, რომ ლექციები და ყ[illegible] ველნაირი მეცადინეობა უნივერს[illegible] ტეტში დაიწყოს არა უგვიანეს [illegible] პირველ ენკენისთვისა.

რედაქტორ-გამომცემელი
ა. ჯუმბაძ[illegible]

მატარებელთა მიმოსვლა
(ზაფხულობით)
18 აპრილიდან
(დრო აღნიშნულია ტფილისის საათით).

ტფილისიდან გადის.

ბაქოსაკენ: № 6, **ჩქარი** პლაკ. დილ. 10 ს. 16 წ., № 2, **სამგზ.-სადარგო** ნაშუადღ. 3 ს. 35 წ., № 4, **საფოსტო** საღამ. 10 ს. 16 წ., № 8, **სამგზავ.** საღ. 6 ს. 29 წ., № 106, **ნარეგი** მეოთხე კლასის ვაგონით, ტვირთის გადმზიდი სამგზავრო მატარ. სისწრაფით ღამის 4 ს. 23 წ.

ბათუმისაკენ: № 3, **საფ.** დილ. 9 ს. 51 წ., № 11, დილ. 11 ს. 28 წ., (ოვლის პირველ მაისიდან 14 ენკენისთვემდე). № 7, **ს.ჩქარო** პლაკ. ნაშ. 4 ს. 40 წ., № 9, **სამგზ.** ღამის 10 ს. 30 წ., № 107, **ნარეგ.** მეოთხე კლას. ვაგონებით, ტვირთ. გადასაზ. სამგზ. მატ. სისწრაფით ღამ. 2 ს. 48 წ.

ბორჯომისაკენ: № 17 **სახ.** დილ. 8 ს. 2 წ (15 მაისიდან 14 ენკენისთვემდე). № 19, **სამგზავრ.** ნაშუადღ. 3 ს. 16 წ.

ერევანისაკენ. № 65, **სააგარაკო** დილ. 8 ს. 46 წ., № 67, **სამგ.** ნაშუადღ. 2 ს. 43 წ.

ეს მატარებლები ივლიან პირველ მაისიდან 14 ენკენისთვემდე კვირა-უქმე დღეობით. მატარებელი № 67, ოქმის ინა ადგებში ც. ტფილისში უკანვე დაბრუნდებიან № 65 შუადღ. 12 ს. 5 წ. და № 67 საღ. 8 ს. 28 წ.

ჯულფისკენ: **საფ.** № 4,3, შუადღ. 12 ს. 51 წ.

ყარსისკენ: **სახ.** № 14/13, ღამ. 12 ს. 46 წ.

ერევანისკენ: № 24,23, **სადგრ.-სამგზ.** საღ. 8 ს. 8 წ. მეორე და მესამე კლას. ვაგონებით.

ტფილისში მოდის:

ბაქოდან: № 3, **საფ.** დილის 9 ს. 1 წ., № 11, **სადგრ.-სამგზ** დილ. 10 ს. 28 წ., № 7, **სამგ.** მოსკოვი-კოზლოვი-როსტოვი, ნაშუადღ. 3 ს. 53 წ., № 5, **ს.ჩქარო**—პეტერბურგი-მოსკოვი-კურსკი-ხარკოვი, საღ. 9 ს. 35 წ., № 106, **ნარეგ.**, მეოთხე კლ. ვაგონებით, ტვირთის გადასაზიდი სამგზავრო მატარ. სისწრაფით ღამის 2 ს. 12 წ.

ბათუმიდან: № 10, **სამგზ.** დილ. 8 ს. 40 წ. № 12, **სამგ.** შუადღ. 2 ს 29 წ. (პირველ მაისიდან 14 ენკენისთვემდე) № 8, **სამგზ.** (ალ. 5 ს. 54 წ., № 4, **საფ.** საღ. 9 ს. 16 წ., № 06, **ნარეგ.** ღამ. 2 ს. 12 წ.

დოქტორი მედიცინისა
გ. ა. ახვერდოვი,
პეტერბურგის სიფილისისა და ვენერიულ ავადმყოფობათა კლინიკის ყოფილი ორდინატორი, იღებს სამზრდის, ვენერიულისა და სიფილისიან ავადმყ. დილ. 12—1 ს., საღ. 6—8 ს. **სემიონოვის ქ.**, № 18, (ვორონცოვის ძეგლის მახლობ.), ექიმ. ბინა—სემიონ. ქ., № 16. 159

ექიმი ა. ნ. დიასამიძე კანისა და ვენერიულ ავადმყოფებს იღებს ყოვ.-დღე ნაშუადღ. 2—3 ს. საღამ. 6—7 ს. ხუთშაბ. მხოლოდ დილ. 8—9 ს. ქვირ. ავადმყ. არ იღებს. ძველ-ყოვის ქუჩა, № 3, სახ. გამაშვილისა.

ფეხსაცმელები
თომას დ. ჯანუარაშვილის
მაღაზია-სახელოსნოში.

მუხრანის ქ. № 2.
ყოველნაირი: საკუთარი და პეტერბ.
მექანიკური ნაწარმოები. 17ს.

Метцль 148544. 1123

ეპიმ ნავასარდიანის
პირველი კერძო სამკურნალო
(დაარსებულია 1880 წელს)
ვორონცოვის ძეგლის პირდაპირ.
ავადმყოფების მიღება ყოველ დღე, გარდა ვერისა.
დ ი ლ ი თ:
„606“ და „914“
11—12 ს. შეშხაპუნება
კონსულტატურად.

ბ. ა. ნავასარდიანი: 11—12 ს. ქირურგიული და ვენერიული (სიფილ.) ავად.
ბ. გ. ბაბანარი: 1—2 ს. ბავშვთა შინაგანი ავადმყ
კ. მ. ჩიქოვანი: 9½—10 ს. თვალისა, შინაგანი და ნერვებისა.
ზ. ი. ბაბანასოვი: 10—11 ს. საბებიო, ქალებისა და ბაშ ებისა.
ნ. ტ. მულინი: 10 12 ს. ყურისა, ცხვრისა და ყელისა
მ. გ. ავეტისიანცი: 11—12 ს. კანისა, სიფილისი, ვენ რ., საშ. და ქირურგ.
ა. ბ. კარაპეტიანცი: 12—1 ს. შინაგანი, საბავშვო და ყვავილის აცრა.
ექიმი ქალი **ო. ვ. ტერ-დავიდოვისა** 1—2 ს. საბებიო და ქალების ავადმყ.
ს ა ღ ა მ ო თ ი:
მ. გ. ავეტისიანცი: 6—7 საათ.
რჩევა-დარიგება 50 კაპ. ხელმოკლეთათვის უფასოდ, კონსულტაციები და ოპერაციები მორიგებით.
სამკურნალოს დირექტორი მედიცინი დო-
1004 ქტორი **ბ. ა. ნავასარდიანი.**

**პარიზის სულთ

ად ✦ ახალი ფასონები**
ქორსეტები
ვენის საკორსეტო ელექტრონის ხელოსნისა
ბ. ა. ლევიტ
ტფილისი, ჰეტრე დიდი და სოლოლაკის ქ. კუთხე. 1168.

—→ **გამოსულია და იყიდება** ←—
ნ. შიუკაშვილის
პიესა **„მეგობრობა“**, დრამა 4 მოქმედებ.
ფასი 30 კაპ.

კახეთის რკინის გზა
ტფილისიდან 40 ვერსის მოშორებით, სადგურ საგარეჯოს მახლობლად, სრულიად საღსა და არა ციებიან ადგილებში, ისყიდება საგარაკო მიწა ნაკრებად. 255 დესეტინიდან განსაზღვრულია 40 დესეტინა საგარაკოდ. ნაძვნარი, მშვენიერი ტყე, წყაროები, ი შვიათი საცქერი ირრის ხეობაზე და ცივ ჯომბორის მთაგრეხილები. ნიადაგი 4½ ფუტ. არის მაღლა ზღვის ზედა პირზე. ფასი თითო კვადრ. საჟ. 20 კაპეიკიდან. ფასის გადახდა შეიძლება ნაწილ-ნაწილად. მიჰმართეთ: გაზ. **„ქ ვ ა ზ ის“** რედაქციაში ბ. **რადიკევიჩს** დილის 10—ნაშუადღ. 3 საათ. და ბ. **გულისაშვილს** 6—საღ. 8 საათ. წერილობითი ცნობები შემდეგი ადრესით: სადგ. სართიჭალა, სოფ. საგარეჯო, **იერემია გულისაშვილს.** 198

მისი უდიდეს-
დიდი
ნიკოლოზ
კარის
შესდექ ერთ
ПОСТАВЩ. ДВОРА Е.И.В. ВЕЛ. КН.
НИКОЛАЯ МИХАИЛОВИЧА
ბოლესლაბის
მთავარ
მიხეილის ძის
მოვაჭრე.
წ უ თ ი თ!
„პიკ-პიკ“-ი,
10 ცალი—3 კაპეიკად, 20 ცალი—6 კაპ.
ეს **პაპიროსები** ყოველ დღე გამოვა გასაყიდად. განსაზღვრული რიცხვით. ყოველთვის **ახალი, განსაკუთრებით თამბაქოს საუკეთესო მცოდნეთათვის.**
სავაჭრო სახლი **„ნ. ი. ბოგზარჯიანცი შვ-ბი.“**
ყ ვ ე ლ გ ან ი ყ ი დ ე ბ ა. 1183

ლონდონი სასათი მთელს ქვეყანაზე „ბონერი“
ნამდვილი ყენევური და 19 საგანი მხოლოდ 4 მ. 85 კ.

ყველა სხვა საათები მცვიდრი არ არის, როდგანაც, რაც უნდა სუფთად შეინახოთ, მაინც მტვერი ზევითა სახურავიდან შედის, მექანიზმსა ჰხდება და მუშობას აყენებს. ჩვენ მივიღეთ წარმომადგენლობა ახლად გაუმჯობესებულ ჯიბი საათების, „ბონერისა“, რომელზედაც **აღებულია პატენტი 51308 ნომრით** (აქამდის არ იყო) და რომელსაც ის უპრიატესობა აქვს, რომ მექანიზმი ყოველთვის კარგად არის დახურული, რადგანაც მექანიზმის მხრით ასაბდელი სახურავი არა აქვს. სიარული ციფერბლატზე სჩანს, ასე რომ მტვერი ვერას გზით მექანიზმს ვერ მოაჭვდება. ამიტომ ყველას ეურჩევ, შეიძინონ ეს სწორი და პრაქტიკული საათი. საათები „ბონერი“ კარგი მექანიზმისა და კარგადაც დადის. საათი „ბონერი“ ლუსტ ჯი ფოლადისა და არა ბრონზისა, ძალიან პრტყელია, სისხოთი ვერცხლის მანკეთინზე დიდი არ არის, დამკრიალი ან დაგვერცხლილი ციფერბლატი აქვს, ლამაზად არის გაკეთებული, ანკერი მეიტნიკით, 15 ქვით, იმართება 40 საათში ერთხელ „რემონტაურით“. ეს საათი იგზავნება შემდეგ საგნებთან ერთად: 1. საათი ტრო ფურნიდგით 4 ოქროსტიფული ზეშინი, 2. ეეიუელ ებრივი ზომისა, რომელიც 4 ლიან დაშორებულ ოვნებს აისლოვებს, 2. ლამაზი ჯაკეტი ამერიკული ოქროსი, ორ ხელიანი, 3. მოდის ბრელოკი და ზამშის ქისა, 4. საათის დასამაგრებელი, 5. უცხოეთის ტყავის პორტმანი 7 განყ. და მექან. დასახურ., 6. კაუჩუკის ტემპელი შემკეთელის სახელით, მამის სახელით და გვარით, 7. პარიზ. პლასტოგრაფ., ანიშნებს, როგორც. სინამდვილეშია, სხვა და სხვა ს. ნახაზობას, 8—13. ამისათვის მშვენიერი სურათები, 14. მშვენიერი ბეჭედი ნამდვილ ამერიკ. ოქროსი „დუბლე“, ქვებით, 15. ჯიბის საწერი მოწყობილობა, 16. სამართებელი ჩ—ka „gillet“, რომლითაც შეიძლება პარსვა სრულიად უეჭველად. 17. სამართებლის ბუდე, 18. კასტი. 19. თასი. **ფასი 12 მ. მაგრამ ხარ მხოლოდ 4 მ. 85 კ.** ორი ბარნტური 9 მ. 20 კ. ბარნიტური ქალის საათი (გახსნილი მაიტნ. არ ექნება) ამავე ფასად. შემოწმებული საათი გზავნება დაუყოვნებლივ, 6 წლის პასუხის-მგებლობით. ფასდადებ. გაგზავნის ხარჯი 40 კ. (ციმბირში 75 კ).
Адресъ: Т-во „Элекціонъ“, Варшава, отд. 54.
Метцль. 21569. 1134

ხელის მოწერით გამოიცემა ე. ზ ო ლ ა ს
„ქვა-ნახშირის მთხრელები მაღაროებში“
ი. ბ. ა ვ ა ლ ი შ ვ ი ლ ი ს ნათარგმნი.
დაკვეთა შეიძლება: **ტფილისში**—ქ. შ. წ.-კ. ბამ. საბ. წიგნის მაღაზიაში და სინოდალ. კანტ. დავით ნახუცრიშვილთან **თელავში** თელავის ქ. მ. ნ.-ქ. განყოფილების წიგნის მაღაზიაში., **ნუთისში**—მთავრიშვილის წიგნის მაღაზიაში და კანტორა „იმერეთში“, **ხონში**—ხონის ქ. შ. წ.-ქ. განყოფილების წიგნის მაღაზიაში, **სამტრედიაში**—სამტრედ. ქ. შ. წ.-ქ. განყ. წიგნ. მაღაზიაში და ნაცვლიშვილთან, **გორში**—ქეთევან ჯავახიშვილის ასულთან, **სოხუმში** ნ. ჯანიშიასთან, **კავკაზში** მასწავლ. ბურჯანაძესთან, **ოზურგეთში**—მ. ფალავანდაძეს და სტ. კალატოზიშვილის წიგნის მაღაზიაში, **ზესტაფონში**—პლატონ კინაველიძის წიგნის მაღაზიაში, **ჩოხატაურში**—სილიბისტრ თავართქილაძის წიგნის მაღაზიაში, **ბათომში**—წიგნის მაღაზია „განთიადში“, **სიღნაღში**—ნიკო ახმეტელაშვილთან.
„ქვა-ნახშირის მთხრელები მაღაროებში“, „მოამბის“ ზომისა (300 გვ.) იქნება ფ[illegible] წინასწარის დაკვეთით ედირება 60 კ. მხოლოდ გასაყიდი ფასი იქნება 1 მან. 11[illegible]

მარმარილოს სახელოსნო და ძეგლების საწყობი
ნ. დ. აღლაძესი.

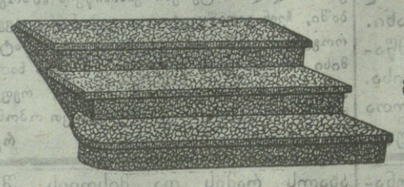

მიიღება შეკვეთა ყოველნაირ ქვისა და მოზაიკურ სამუშაოსი.
ტფილისი, მიხეილის პროსპ. № 48.
1 80

სამკურნალო გოგირდის აბანო „ფ ა ნ ტ ა ზ ი ა“,
ვორონცოვის ქ. ტრამვაის ლინიდგზე
ახლად შეკეთებული
მოწყობილება ყოველ მხრივ და წესიერად.
კომფორტი, ელექტრონული განათება ბვაქვს სხვა და სხვა ფასიანი ნომრები და ავრეკ[illegible] საზოგადო სათავად-აზნაურო განყოფილება—30 კ.—ხოლო მამაკაცებისა—15 კ. ყველა ნომრებსა და განყოფილებაში ორ-ორი მილია 290/0 და 350/0, ცხელი და ცივი, გოგირდის სიმრავლე საუკეთესო. საშუალებაა ქარებისა, ბუსილისა, სისხლნაკლებულობისა და სხვა დაძველებულ სნეულებათა. ბვაქვს მოწმობა ტფ. სამხ. ლაბორ. ანალიზისა. ბვაყავს გამოცდილი მექანიკი ქალები ფ[illegible] კაცები. მსურველთ შეუძლიანთ ამონიმენტები შეიძინონ, ტელეფონი № 115.
1674 **კნ. სუმბათოვებისა.**

განსაკუთრებით ქალების საერთო
ა ხ ა ლ ი ა ბ ა ნ ი ო
ბუნებრივი გოგირდის წყალი, ორი ცხელი ვანით, საგრილობელით ელექტრონის განათებით და ყოველგვარ ახალ სატეხნიკო მოწყობით. ფასი შაურიდან სამ შაურამდე. ვორონცოვის ქუჩაზე, მარჯვნით სუფ-სარქისი შესახვევი, მეხუთე საპოლიციო ნაწილის პირდაპირ, № 4.
ა. ბ. მურსაკულოვისა. 240

მუდამ დღე მოგვდის
საკუთარი სამრეწველოებიდან
ახალი თევზი:
მტკვრისა, თართი, ზ[illegible]
თხი, ლოქო, და სუდაკ[illegible]
ახალი მსხვილ მარცვლოვანი
ხიზილალა ქიტაკ[illegible]
ალაზიაში მარტის დოში, იანი, ჭ[illegible]
პა, ზ ო ო ბ ი ე ლ ე ბ ი, სხვა ყოველ[illegible]
ნაირი თ ე ვ ზ ი ე ულ ო ბ ა [illegible]
კონსერვები.
თევზის მრეწველი
ემ.
ძეგვეოლოვები.
პუშკინის ქუჩა, საკუთ სახ. № 9.
ტელეფონი № 712.
1131